

Tako vidimo, kako je Anglija prejela Rusijo enkrat priključila v Sredozemsko kot zaveznico, nato pa jo kot sovražnika zopet izrinila. Morda je v luči te zgodovine nekoliko simbolično, če Anglija nes v Grčiji pobija predastrate svoje vjetske zaveznice. Upoštevati pa moramo, da se je danes položaj bistveno spremenil. Sovjetska zveza sicer nima svoje mornarice, toda nova sovjetska strateška se ne bori več z mornaricami, ampak podtalnim revolucionarnim rovarjenjem, ki se nekega dne spremeni v vojaški stop na tako dobljenih oporiščih, kakor pride nato kopenska armada in letala. Sovjetska zveza si je pripravila tudi osod od Sirije in Libanona, Egipta, Irana, Grčije, Tivove Srbije in Dalmacije in v Grčiji. Prejso maso — zaseda krševskih slovanskih narodov — je sprejela v novo, obširnejšo maso svetovne lučije. Naj bo konec te vojne kakor koli, za Anglijo skoraj ni več poti, najti izhod iz te zagate ter izriniti vjetski vpliv v Bliznjega vzhoda ter vnega Sredozemlja. Dardanelel vprašanje je tako rekoč že rešeno v sovjetski. Sovjeti zabijajo tudi soudeležbo pri tretojskih vodih v Haifi in pri Sues. prekopu. Združene države so zaradi godkov v Sredozemlju sicer notranjecej vznemirjene, vendar se na zunanje zadeve ne vmešavajo, ker imajo dposla s svojimi gospodarskimi cilji v vni Afrika, Egiptu, Sudanu, Abes Perzijskem zalivu in Saudovi Ara. Amerikanci so tudi nedvoumno poveda, da se ne mislijo vojskovati za obran angleskega imperija. Tako je Anglišo osamljena v borbi za življenjsko no pot svojega imperija, ki vodi v Sredozemlje, katerega dan za dnem v bolj izgublja.

Londonska »jugoslovanska« kriza se nadaljuje

Šubašič dela s Titom in noče odstopiti — Peter sestavlja lastno vlado

Bern, 24. jan. Kot je bilo pričakovati, je sklenila Šubašičeva vlada ignorirati ukaz o demisiji, ki ga je izdal kralj Peter. Istočasno je sporočila vlada, da zahteva vsa jugoslovanska združenja v Londonu, naj vlada nadaljuje s svojim delom ter naj odpotuje v Beograd, kjer naj bi skupno s Titom izvedla dogovor Tito-Šubašič. Kralju istočasno očita, da ves čas vojne ni ničesar storil za svoj narod ter da se nikdar ni pojavil v bližini kakšnega bojišča. Vlada uradno ni bila pozvana, da odrečejo poslušnost vsaki od kralja novoimenovani vladi. Diplomatski dopisnik lista »Daily Telegraph« že poroča, da se pripravljajo člani begunske vlade ne pot v Beograd.

Da kralj po vsem tem ne more računati pri Churchill na nobeno obzornost, je razvidno že iz Churchillovega govora v Spodnji zbornici. »Daily Express« ugotavlja, da ne bo imel Peter na razpolago niti britanskega vpliva niti britanskega orožja, da bi spremenil dogovor v svojo korist.

Po izdaji londonskih Poljakov in po odpuštu grškega kralja je bil sedaj tudi Peter postavljen pred vrata. Tako postopa London z zastopniki onih držav, ki so se resno zanesle na britansko obljubo pomoči.

Amsterdam. Kakor poroča agencija Reuter, je bila v sredo prekinjena seja londonske jugoslovanske vlade, ko se je izvedelo, da je pozval bivši kralj Peter dr. Šubašiča, da ga obišče. Šubašič se je podal h kralju. Kot poročajo se bo kasno popoldne seja vlade nadaljevala, pri čemer bo poročal Šubašič svoji vladi o razgovoru s kraljem.

Amsterdam. Kralj Peter je med sejo vlade, ki se je nadaljevala kasneje popoldne, drugič poklical k sebi ministrskega predsednika Šubašiča.

Stockholm, 24. jan. Dopisnik agencije Reuter John Kimche posveča srbskemu sporu komentar, iz katerega je razvidno, da dela Šubašič skupno s Titom, medtem ko se kralj Peter ne ozira na to, da se sestavi lastno vlado.

Nadalje pravi poročilo agencije Reuter, da smatrajo krogi, ki so blizu Šubašičeve vlade, da po srbski vladni seji v turek ni verjetno, da bi Šubašič sprejel odpuščanje, ki jo je izrekel kralj Peter. Ti krogi navajajo zato dva razloga:

1. Kralj je baje potvrdil Titovo poslanico.

2. Kraljevo ravnanje je protustavno, ker ni upošteval dogovora med Titom in Šubašičem z dne 16. junija, ki ga je prej sprejel.

Zaradi tega pričakujejo, da bo Šubašič z ustavnopravnimi razlogi utemeljil zakaj namerava nadalje ostati na svojem dosedanjem mestu ter tudi računati, da bo sprejel Titov poziv, naj se vrne s svojo vlado v Beograd in to z ali brez kraljevega privoljenja. Nadalje trdi-

jo, da je Šubašič obvestil kralja, da svojo vlado odpušča ne more kratkoma sprejeti ter ga zaprosil, da se bi prej posvetoval o tem s svojo vlado. Medtem pa je kralj, ne da bi počakal na Šubašičev odgovor, sestavil lastno vlado.

Stockholm. Kakor poroča agencija Reuter, je sklenila jugoslovanska begunska vlada, ki se je sestala v turek pod predsedstvom Šubašiča, da bi razpravljala o stališču kralja Petra, da zaenkrat ničesar ne podvzame. To pomeni, da se smatra Šubašič še vedno kot ministrski predsednik, ter da se namerava posvetovati v zadevi najprej z britanskim zunanjim ministrom in Titom.

Kakor poroča agencija Reuter, zahteva takozvana »Uradna jugoslovanska begunska vlada« v Londonu, da se vrne vlada dr. Šubašiča takoj v Jugoslavijo ter da izpolni dogovor, ki je bil sklenjen med Titom in Šubašičem. Kralj Peter je razpustil Šubašičevo vlado; takšno ravnanje je protizakonito in nedemokratsko. Izjava nadalje pravi: »Kralj Peter smatra, da lahko odpušča svoje ministre kot navadne dvorne služabnike. Pri tem se ozira na »fašistično ustavo«, ki je bila naložena jugoslovanskemu narodu leta 1931. Kralj hoče zavlačevati rešitev jugoslovanskega problema v upanju, da bi izrazil v Jugoslaviji državljansko vojno in neenotnost med zavezniki ter da bi s tem ustvaril ugodne pogoje za svoje sebične politične namene.«

»Daily Mail« poroča, da se bo britanska vlada na posebni seji bavila s to zadevo. »Daily Herald« izjavlja, da je sedaj nastopil položaj, ki omogoča britanski vladi, da »presumira privoljenje kralja Petra«. V londonskih političnih in diplomatskih krogih splošno smatrajo, da je kralj Peter z nenadno odpuščanjem Šubašiča in imenovanjem Milana Grola za ministrskega predsednika še bolj poslabšal svoj položaj kot je že itak bil. Komunistični list »Daily Worker« piše že o »izgubljenem prestolu« ter poudarja, da ni nobenega govora o tem, da bi se Tito spuščal v pogajanja z Milanom Grolom. Z odpuščanjem Šubašiča je izgubil kralj Peter svojo poslednjo možnost, da bi zopet dobil prestol ter da bi se lahko vrnil v Beograd, čeprav tudi samo kot zasebnik. Milan Grol, ki mu je bila poverjena sestava nove vlade, je »hud reakcionarec«.

Stockholm. »Daily Telegraph« poroča, da se pripravljajo člani Šubašičeve vlade, ki jo je kralj Peter odpuštil, na povratek v Beograd, da bi tamkaj izpolnili brez kraljevega privoljenja dogovor med Titom in Šubašičem.

Zeneva. Kakor javljajo iz Washingtona, je sporočil državni podtajnik Grew v turek zvečer, da je vlada Združenih držav priznala glavne točke dogovora Tito-Šubašič.

Zadnja poročila z vzhodnega bojišča

Berlin, 24. jan. Mednarodni poročevalski urad javlja z vzhodnega bojišča:

Dokim so se ob vzhodnem obrambnem obroču zgornjehozlezijskega industrijskega področja zrušili vsi sovjetski napadi ter je imel napadalec največje izgube, se je položaj na severu tega področja včeraj zaostrel. Nekaj letih sovjetski bojni skupini je uspelo prodreti do severnega dela Gleiwitza, koder so se razvili srđiti boji od hiše do hiše. Nemci so s protinapadi uničili večji del te vrle sovražne skupine. Tudi na področju Oppelna so morali zaradi mnogo močnejšega sovražnega pritiska umakniti svoje čete. Sovjetsko oklepniško konico, ki je prispela do vzhodnega roba mesta, sedaj bočno močno napadajo. Vzhodno od Vratislave imajo nemške čete pobudo zopet v svojih rokah. Z ostrimi sunki proti vzhodu so ponovno osvojile več vasi. Južno od Kalisa, jugovzhodno od Poznania ter ob bromberskem prekopu so se nadaljevali težki in spremenljivi polni boji. Nemcem so je posrečilo preprečiti nadaljnje boljševiške prodore. Velika nemška bojna skupina, ki se je prebila v Generalnem guvernementu za hrbtom sovjetskih oklepniških konic proti zahodu, je dosegla včeraj določeno sprejemno črto.

V Kurlandiji so napadli boljševiki po močni topniški pripravi s številnimi strelnimi divizijami in oklepniškimi oddelki na široki črti s težiščem jugovzhodno od Liepaja, južno od Salduja (Frauenburga) in severovzhodno od Doblens. Nemške čete so odbile vse napade ter uničile že v prvem dnevu boj 101 sovjetski oklepnik.

Na zahodnem delu vzhodne Prusije so se pomaknile močne sovjetske sile dalje proti severu. Posrečilo se jim je suniti do področja med Mohrunenom in Elbingom, koder so se razvili izredno ogorčeni boji. Na vzhodu so se odmaknile nemške čete na mazursko jezersko planoto. Po hudih pouličnih bojih je bil izprazen Insterburg. Nemci so zavrnili Sovjete, ki so skušali prekorati reko Pregel.

Moskovska politika v vzhodni Evropi

Stockholm, 24. jan. Angleški list »Economist« se bavi v obširnem članku s položajem v vzhodni Evropi. Njegova izjava sicer nimajo velikega pomena, ker časopis ni preveč pomemben ter jih moramo vrednotiti kvečjemu kot glas vpjočega v puščavi.

»Debela koprena tajinstvenosti je padla preko Evrope, ki so jo zasedli Sovjeti«, pravi list ob pričetku svojih izjav, da bi utemeljil svojo trditev, da je skoraj nemogoče pravilno presojeti obseg in pomen raznih napetosti in nemirov med sovjetskimi armadami in domačimi silami. Naravnost neverjetno je, da je sovjetska politika izvala prav v zavezniških deželah, namreč na Poljskem in v Srbiji, najbolj akutno krizo.

Sovjeti so brezobzirno razorožili, internirali in deportirali cele divize in polke poljske armade. Na Poljskem in v Srbiji se opira sovjetska politika trdno na komunistično jedro ter izključuje skoraj vse težnje po neodvisnosti in samostojnosti. Čeprav je vitez, da imajo od Sovjetov zahtevane vlade v satelitskih deželah Bolgariji, Romuniji in Finski široke osnove, je vse to le zunanji vitez. Dejanski vpliv imajo zgolj komunisti. Svoboden izraz ljudske volje je Sovjetom nezajelen. Koder je treba, uporabljajo monarhije in častniški zbor, drugod se pa zopet sklicujejo na ljudstvo. Nekje se jim zdi potrebno, da poslušajo še naprej z starimi ministri brez Sovjetov, drugod pa smatrajo zopet star upravni aparat kot nezanesljiv.

Glede gospodarskih odnosov moramo pripomniti, da morajo plačevati satelit-

ške prodore. Velika nemška bojna skupina, ki se je prebila v Generalnem guvernementu za hrbtom sovjetskih oklepniških konic proti zahodu, je dosegla včeraj določeno sprejemno črto.

V Kurlandiji so napadli boljševiki po močni topniški pripravi s številnimi strelnimi divizijami in oklepniškimi oddelki na široki črti s težiščem jugovzhodno od Liepaja, južno od Salduja (Frauenburga) in severovzhodno od Doblens. Nemške čete so odbile vse napade ter uničile že v prvem dnevu boj 101 sovjetski oklepnik.

Na zahodnem delu vzhodne Prusije so se pomaknile močne sovjetske sile dalje proti severu. Posrečilo se jim je suniti do področja med Mohrunenom in Elbingom, koder so se razvili izredno ogorčeni boji. Na vzhodu so se odmaknile nemške čete na mazursko jezersko planoto. Po hudih pouličnih bojih je bil izprazen Insterburg. Nemci so zavrnili Sovjete, ki so skušali prekorati reko Pregel.

Na vzhodnem delu vzhodne Prusije so se pomaknile močne sovjetske sile dalje proti severu. Posrečilo se jim je suniti do področja med Mohrunenom in Elbingom, koder so se razvili izredno ogorčeni boji. Na vzhodu so se odmaknile nemške čete na mazursko jezersko planoto. Po hudih pouličnih bojih je bil izprazen Insterburg. Nemci so zavrnili Sovjete, ki so skušali prekorati reko Pregel.

Na vzhodnem delu vzhodne Prusije so se pomaknile močne sovjetske sile dalje proti severu. Posrečilo se jim je suniti do področja med Mohrunenom in Elbingom, koder so se razvili izredno ogorčeni boji. Na vzhodu so se odmaknile nemške čete na mazursko jezersko planoto. Po hudih pouličnih bojih je bil izprazen Insterburg. Nemci so zavrnili Sovjete, ki so skušali prekorati reko Pregel.

Na vzhodnem delu vzhodne Prusije so se pomaknile močne sovjetske sile dalje proti severu. Posrečilo se jim je suniti do področja med Mohrunenom in Elbingom, koder so se razvili izredno ogorčeni boji. Na vzhodu so se odmaknile nemške čete na mazursko jezersko planoto. Po hudih pouličnih bojih je bil izprazen Insterburg. Nemci so zavrnili Sovjete, ki so skušali prekorati reko Pregel.

Na vzhodnem delu vzhodne Prusije so se pomaknile močne sovjetske sile dalje proti severu. Posrečilo se jim je suniti do področja med Mohrunenom in Elbingom, koder so se razvili izredno ogorčeni boji. Na vzhodu so se odmaknile nemške čete na mazursko jezersko planoto. Po hudih pouličnih bojih je bil izprazen Insterburg. Nemci so zavrnili Sovjete, ki so skušali prekorati reko Pregel.

To je SSSR!

Pogovor z generalom Šilenkovim

»Völkischer Beobachter« z dne 16. januarja 1945 je priobčil sledeči članek izpod peresa dr. Otto Hauerja.

Ruski štabni častnik, vojaško-strunne postave in svežih potez pod že nekoliko oslivelimi lasmi, ima za seboj tako naglo razvojno pot, ki je celo za rečo armado nenavadna: Jurij Nikolajevič Šilenkov je komaj nekaj čez trideset let star, pa je že generalni major, a v štabu generala Vlasova zavzema mesto propagandnega vodje. Odločno nam daje pojasnila, ki smo ga prosili zanje, rekoč: »Seveda vam ne morem razodeti, s kakšnimi sredstvi hoče naš osvobodilni odbor opustiti zaslužene narode v moji nesrečni domovini, in kako meni to izvesti. Le to vam povem, da se naša stvar razvija in da naše ljudstvo pozna naš razglas. Če bi ne bili do dna duše prepričani, da bo Nemčija zmagala, tedaj se te zadeve sploh ne bi bili lotili. Saj se je nasmehnil general, »si prav lahko predstavljamo, kaj bi Kremelj z nami storil, če bi bila nemška armada poražena!«

»Vprašate me, kako da more današnji sovjetski sistem vabljivo vplivati na komunistične voditelje in množice v Italiji, Franciji, Belgiji itd. Prav lahko, saj videvajo vsi ti komunistični vodje, kot so Ercoli, Togliatti, Thorez, ki so se redno izsolali v Sovjetiji, v duhu vse tiste možnosti neomejene oblasti, ki so njen vzorec videli v Sovjetiji. Da bi bili ti ljudje kaj idealni, sploh ni da bi govorili. Izključeno je, da bi ti zapeljivci pričakovali od Sovjetije kake pomoči ali dobrote za svoje narode, saj so se v Moskvi utegnili do dna prepričati, kaj sovjetski sistem v resnici predstavlja. Vse delovanje komunističnih voditeljev iz inozemstva ni nič drugega ko »shöftaplerstvo« v najslabšem pomenu besede; ti

ljudje ne goljufajo le ljudstva svojih dežel, marveč varajo tudi svoje lastne priistaše, ko jim nalašč pripovedujejo lažne podatke o bistvu sovjetskega sistema in o posledicah 25 letnega delovanja tega sistema v Rusiji.«

Najnižji življenjski standard

»Na kakšni ravni pogojev za življenje živi ljudstvo Sovjetije, vam bom točno in jasno povedal. Rusi, Ukrajinci, vsi ti narodi na ozemlju današnje Sovjetske Rusije so gospodarsko, socialno in zdravstveno na najnižji stopnji. In če bi bilo ostalo človeštvo prisiljeno, da bi moralo živeti tako, bi se ljudje začeli upirati, bi morili in ropali. Moji sorojaki imajo navadno le cape na sebi — in so jih imeli že dolgo pred to vojno. Robotarji morajo do izčrpanosti in to ob takšni prehrani, ki bi je še živina ne marala. Resnično, moji Rusi živijo še mnogo slabše kot Indijci, kjer jih toliko pomrje od lakote. Tudi pod carji je bilo mnogo bede, vendar pravijo, da je bilo takrat v Rusiji blagostanje v primeri z današnjimi razmerami. Moji rojaki prenašajo to pasje življenje, ker morajo in ker znajo trpeti. Njih nasilni gospodari jim dopovedujejo, da živijo mnogo bolje kot v drugih državah — in siromaki to tudi verjamejo. Toda — mi jim bomo že prižgali luče!«

General Šilenkov nadaljuje z bridkim sarkazmom: »Povem vam tudi, da v Sovjetski Rusiji najbolj živijo — ljudje. Odlična vloga, ki jo imajo ljudje v Sovjetiji, je sploh znana, vendar si tega ne more vsakdo pravilno predstavljati. Zdaj so ljudje na vodilnih mestih v Rusiji, torej v svetu ljudskih komisarjev, v politbiroju centralnega odbora komunistične stranke, v predsedstvu najvišjega sveta in v vodstvu uradništva. Isto moremo reči o vseh ljudskih komisarjih, o centralnih uradih in vladnih mestih zveznih republik, o trustih in velikih podjetjih, znanstvenih zavodih, o časopisih, gledališčih, finančnih podjetjih itd. — povsod so na vodilnih mestih zgolj ljudje. Če niso na vodilnih mestih, pa so namestniki načelnikov, oddelni predstojniki, to se pravi, da so ljudje povsod tisti ljudje, ki nimajo le po zunanje, ampak dejansko vso moč in oblast v svojih rokah. Vprav zato vplivajo na notranjo in zunanjo politiko, pri čemer lahko ostajajo v ozadju, kar je zanje že več vzrokov še bolj.«

Ti ljudje niso nikdar pripadali k družini ruskih narodov. Ta ljudstva so se pred revolucijo dovolj jasno izrazila, da ne marajo Judov. A boljševiki so dali Jude v posebno varstvo zakona. Vsakršni protijudovski nastop se smatra kot protirevolucionaren in protisovjetski in ga kruto kaznujejo. Od tod je tudi razumeti, da se v poslednjih predvojni letih ni v Rusiji skoraj nikjer pokazala kaka sovražnost napram Judom. Navzile temu pa mora človek povsod, posebno pa v velikih mestih, ki so jih Hebrejci v poslednjih 25 letih kar preplavili, očitno videti, kako vsi sovražijo Jude. Po poslednjih vesteh je znano, da so se pojavile protisemitične sovražnosti. Celotno Sibirijo so zdaj Judje, ki jih ondi prej sploh nikdar ni bilo — a so se v letih 1941 in 1942 jako pomnožili.«

Plutokratski in boljševiški Judje

»V naglici pogledano, se dozdeva človeku jako zagonetno, kako da se morejo drug z drugim strinjati komunistični in sovjetski Judje pa njih plutokratski soplemenjaki iz zahodnih demokracij. Toda ta uganka se brž pojasni, če zvedo, da je med judovstvom od tod in od onstran tesna povezanost in da je bistvo vse zveze le vprašanje oblasti judovstva in njih nadoblasti nad vsem svetom. Mimo tega so bili sovjetski Judje glede na dopisovanje in občevanje s svojimi soplemenjaki v Ameriki, Franciji, Angliji in pred letom 1935 tudi v Nemčiji — popolnoma svobodni, medtem ko si navaden sovjetski državljani ni smel privoščiti pisma iz inozemstva, saj je bil kot osumljen in ga je klical NKVD (Narodni komisariat vnutranjih del) ali je bil celo zaprt. Judje pa so si nemoteno dopisovali iz držav v državo, sklepali velepretežne trgovske kupčije, pri katerih je bil večkrat udeležen tudi kak njih »stric« iz vodilnih sovjetskih krogov s svojo ali za svojo denarnico — kar se še zmeraj dogaja. Zaradi takšnih obsežnih in trajnih zvez je moglo mednarodno judovstvo prav lahko zasledovati trdne, skupne smotre.«

Povsod NKVD

»Radi bi vedeli, kako so mogli boljševiki svojo neizmerno oblast tako utrčiti in zasidrati. Najvažnejši činitelj pri tem je neznanški vohunski in nasilni aparat. To je NKVD, ki je posebej oblikovana državna moč v deželi. Člani NKVD so po vseh uradih in delavnicah, so po vaseh in pri vojaštvu, v vseh panogah gospodarstva, kulture itd. NKVD ni državna varnostna služba v tem smislu, kot je v drugih državah, ampak je preklensko razporejena vohunska mreža, ki v njej brez moti visi 160 milijonov ljudi, je ena najbolj amoralnih organizacij, ki so si jo mogli izmisliti le judovski možgani. Javne NKVD postojanke so tako zvani strokovni oddelki v slehernem uradu in so odgovorni le NKVD, so torej nedotakljivi. Isto je s posebnimi oddelki v armadi, dalje zavod tako zvanih odborov strankine kontrole, dalje odbori sovjetske kontrole, »slahka konjica« itd. Vsi ti organi imajo nalogo, da opazujejo javne in zasebne pojave, da jih nadzirajo in o vsem takoj natančno poročajo nadrejenim postojankam NKVD. Pri tem je govor le o javnih or-

ganjih. Mimo teh pa razpolaga NKVD še z jako razporejeno mrežo tajnih agentov, ki delujejo vespovsod — celo v zasebnih hišah.

Tako je vse življenje v državi in njenih državljanih — od gospodinje v kuhinji pa do delovanja kakega ljudskega komisarija neprestano pod nadzorstvom NKVD. In tako je jasno, da je že v kali zatira sleherni opozicija proti Stalinu in da je naznanjena NKVD tudi vsaka najmanjša opazka in kritika o Stalinovem režimu in je kruto zatirana. Zatorej ne vsebuje razglas odbora za osvoboditev ruskih narodov ničesar drugega kot grozotno resnico, ko pravi, da je bilo do izbruha te vojne 30 milijonov človeških žrtev samo zaradi borbe proti oblasti, ki je ljudstvu tuja. To je krvav obračun boljše vsikega vladanja. V vsej svoji zgodovini in v nobeni vojni z zunanji sovražniki ni imela naša domovina toliko žrtev.

Kremelj in njegovi zavezniki

»Kako je to, gospod general, da ima Kremelj zmeraj večji vpliv na zvezni vladi v Washingtonu in Londonu?«

General Šilenkov se nasmehne, rekoč: »Na kratko povedano, je mednarodna taktika sovjetskih močnikov, da prekrijejo svoje lastne cilje in nasprotniku izpulijo iz rok njegove politične uspehe. Med vojno je Kremelj vpliv neizmerno narastel na časopise in radio in na druge propagandne postojanke v Angliji in v Združenih ameriških državah. Lahko trdimo, da so uporabljene veličanske vsote denarja, ki so jih prej boljševiki dajali za podporo inozemskih tajnih in dovoljenih komunističnih strank, danes predvsem za obdelavanje javnega mnenja po propagandnih organih zahodnih zaveznikov.

Drugo sredstvo za vplivanje je nova taktika komunističnih strank v Angliji in Ameriki in v vseh zasedenih državah. Ta nova taktika ima nalogo, da pronica v vse merodajne postojanke svoje lastne težnje — če je treba — seveda z dolarji. Pri tem prekrijejo boljševiki svoje ukrepe in smotre, ki so naperjeni zoper sedaj obstoječo vlado, in sicer tako, da nekaj časa te vlade podpirajo in jih celo uporabljajo kot pomožne. Tretja taktika pa je tako zvana politika dovršenih dejstev. Najbolj otipljivi in jasni zgledi take kremeljske politike so načini, ki jih zasleduje Moskva v času poljskega vprašanja v Bolgariji, Srbiji in Grčiji.

»Ali je dandanašnja sovjetska oblast še zmožna odločilnih ukrepov?«

»Za v prvih tednih vojne je kazalo, da Sovjetska Rusija ni imela dovolj moči na razpolago, da bi bila mogla vojaško samostojno doseči važne uspehe. Prisiljena je bila, da si je pridobila pomoč Amerike in Anglije. Brez pomoči teh dveh držav bi se bila Sovjetska Rusija že zdavnaj zrušila. Seveda pa je Sovjetija v teh dneh še toliko manj zmožna, da bi sama po sebi mogla kaj odločilnega doseči na vojaškem področju. Človeške rezerve so do skrajnosti izčrpane. Trenutno je sovjetski režim do skrajnosti napel vse sile in se le tako še vzdržuje — dokler se prenapeti lok ne bo razpočil pod močnimi udarci.«

»Kako se more izvesti osvobodjenje ruskih narodov?«

»Na ta način gotovo ne, da bi se le telesno odstranili moskovski vladni močniki. Osvobodjenje narodov izpod moskovske tiranije ne bo mogoče doseči s fizično odstranitvijo nekih oseb, marveč le s tem, da bo boljševizem kot tak odstranjen, to se pravi, da bo vržen s prestola režim boljševikov z voditelji vred. Saj to krvavo nasilje ni osebnostna lastnost Stalinova. Tu je poglavitna učinkovitost boljševizma, kar se pravi, če bi padel Stalin in bi zavladal Zdanov ali kdorkoli, bi bil vsakdo do pitice tak rabelj narodov, kot je Stalin zdaj in kakršen je bil Lenin prej. Teror je edino sredstvo, ki boljševizmu kot ideologiji, kot sistemu omogoča, da izvaja oblast. Zatorej mora biti uničen ves sistem in ne le njegovi zastopniki v Kremlju.«

»Kaj bi po vašem mnenju, gospod general, storila Stalinova klika z nemškim narodom, če bi Nemčija vojaško podlegla?«

»Očitno isto, kar je storila z ruskim narodom. Uničena bi bila državna samostojnost nemške države in nemško ljudstvo bi bilo na milost in nemilost izročeno temnim silam Kremlja. Potem bi bila uničena narodova moč, narodovo samostojno življenje. Nemčija bi bila pahnjena v brezno take bede, revščine in lakote, kakršne si najbolj satanska domišljija ne more predstavljati. A ta usoda ne bo doletela nemškega naroda, čigar duhovno moč in jednako odločnost sem spoznal v treh letih svojega tukajšnjega bivanja in ki ga občudujem.«

Nakupovalnica Socialne pomoči v Gradišču 4 (nasproti dramskega gledališča — tel. št. 30-39) kupuje obleke, obutev, perilo, posteljnino itd. po dnevnih cenah.

Velike ameriške izgube na zapadu

Zeneva. »Daily Express« poroča iz New Yorka, da so utrpele invazijske čete na zahodnem bojišču ogromne izgube. Mesec december je bil s 74.778 vojniki najtežji mesec. Število izgub od 6. junija pa do konca leta je zvišal na 332.012.

Boji so zelo težki, je izjavila sedaj poslanka gospa Clara Luce, ki se je pravkar vrnila z obiska po evropskih bojiščih. Pehotne vojske morajo večkrat izmenjati. Z njimi je treba delati kot z letalci, ki dobe po določenem številu poletu dopust. Med vojniki je naletela na precejšno ogorčenje, ker jih puste predolgo na bojišču.

Živahno preganjanje tolovajev na Primorskem

V prvi polovici januarja so Narodni Stražarji Primorske zelo povečali svojo delavnost v preganjanju komunističnih tolp. Protikomunistični borci so v svojih pohodih imeli precejšnje uspehe.

Na praznik sv. Treh kraljev je izvidnica Narodnih Straž pregledovala teren okrog Dornberga. Pri Potočah je domobranska izvidnica našla tolovajsko patruljo. Med obema se je vnel boj, v katerem so bili tolovajji premagani in so morali zbežati, na kraju spopada pa pustiti enega mrtvega in precejšnjo množino tisto noč napornih živil.

Istega dne v dopoldanskih urah so Narodni Stražarji pri Črničah našli tolovajsko skupino in jo prav tako napadli. Tudi to pot so bili tolovajji poraženi. Imeli so tri mrtve, ena tolovajska kurirka pa je bila ujeta. Tudi pri tem spopadu so Narodni Stražarji dobili precej tolovajskih dokumentov.

Kakor smo že poročali, je 12. januarja večja skupina Narodnih Stražarjev izvedla napad na tolovaje v okolici Cola. Akcija se je popolnoma posrečila. Tolovajske skupine so bile ponovno pregnane in si precej časa niso upale nadlegovati ljudi. Pred nekaj dnevi pa so tolovajji zopet pričeli z ropanjem po obrobni vasi Vinavške doline. Oddelki Narodnih Stražarjev so takoj pričeli z ojačenim izvidniškim delovanjem in tolovaje večkrat pregnali. Tako so pri vasi Vrhpolje tolovajji ob napadu Narodnih Stražarjev kmalu zbežali, na mestu pa pustili tri mrtve in veliko orožja. Tolovaji so v boju imeli okrog deset ranjenih.

V zadnjih dneh pa so Narodni Stražarji iz Ajdovščine bili zopet v akciji okrog Cola. Prišlo je do manjših spopadov, da so tolovajji vedno takoj zbežali. V Vipavo sta se pred nekaj dnevi prišli javiti dve tolovajski doma iz Device Marije v Polju. Naveličali sta se že tolovajstva in se sedaj skesani vrnili med poštene ljudi.

Da na koncu naslikamo, kako so tu na Primorskem komunistične tolpe brez vsake udarnosti in sposobnosti, naj navedemo primer, ki se je zgodil nekaj dni pred poročili v okolici Ajdovščine. Nekaj fantov z ajdovske postojanke je pred dnevi odšlo v eno oddaljeno vas po onravnih. Ko so se vračali k svoji odinici, so našli na celi komunistično »brigado«, ki se je prav tedaj premikala čez cesto. Med majhno skupino fantov in tolovajsko tolpo se je takoj vnel boj. Tolovaji so se ob veliki številni premoči čutili varne in so se na vsak način hoteli približati Stražarski skupini. Fantje pa na kljub majhnemu številu niso odnehal. Boj je bil za fante precej hud in nevaren, a so se tako spretno borili, da so se prebili skozi vso komunistično tolpo. Pri tem sta bila dva fanta sicer laže ranjena, vsa borba pa je pokazala, da so tudi na Primorskem nastopili časi, ko cela komunistična »brigada« ne more več uničiti polovico domobranske desetnije.

Desetletje ločitev duhov

Prav letos poteka deseto leto, odkar je Koebek v »Domu in Svetu« objavil odprto pismo »Enemu izmed ožkih«. V njem je obsodil mlado generacijo načelnikov katoličanstva, da je postala »plen političnih taburov«, »žrtve politike konservativnih sil«. — Koebekov članek je pomenil začetek novega obdobja, obdobja ostrejših ločitev duhov med katoličani ob pojavu komunizma. Zadnje desetletje bi upravičeno mogli imenovati desetletje ločitev duhov, izvajanje ločitev duhov.

Ni dvoma, da je boj proti komunizmu v osnovah idejni boj, borba dveh bistveno nasprotnih svetovnih nazorov in da so se postavljale ideološke fronte časovno daleč pred vojaškimi. Nastop vojaške fronte pa je prisilil tudi miselnost najbolj leno ter je pospešil ločitev duhov.

Poudariti moramo, da ne mislimo, ko govorimo o ločitvi duhov, na kakšno zgolj zunanjo, politično opredelitev za ta ali oni labor, marveč na idejno razjasnitev, na načelno stališče do komunizma.

Slovenska katoliška skupnost je ob pojavu komunizma doživela preizkušnjo svoje vrednosti. Ob preizkušnji je vzdržalo in se utrdilo, kar je bilo zdrava, kar pa je bilo nepravilno, je odpovedalo in odpadlo. Dokler traja boj, proces se ni zaključil in bo še kdo odpadel. Kar ni zaključeno, je velika osebna tragika odpadnikov in mora katoličane boleti, če stopajo njihovi bratje na kriva pota in zapuščajo resnico, vendarle ne moremo žalovati, da se izvaja ločitev duhov do bolečih ostrin. Bolje je imeti peščice zvestih, idejno prekaljenih katoličanov, kakor množice omahljivcev. Po tem načelu je ravnal že Kristus. Ko je govoril množicam, ki jih je bil popeljal, so mu prišli ljudje mrmrati in ga zapuščali. Kristus jih ni poskušal zadržati niti z besedo. Pustil jih je, da so odšli in nazadnje je postavil še apostolom, ki so ostali, nedvoumno, ostro vprašanje: Ali hočete tudi vi oditi? Apostoli so ostali in Kristus je z njimi prerodil svet. Njegov zgled velja katoličanom za vse čase, tudi slovenskim katoličanom dandanes. Ne strah nas, če je zadnje desetletje odpadlo toliko ljudi, ki smo jih morda imeli za dobre. Tudi nas ne bi plašilo, če bi še kdo odšel, saj vemo, da je vpliv katoliške vere v svetu odvisen bolj od kvalitete katoličanov kot od njih številstva.

Danes ne gledamo nazaj, v desetletje, ki je za nami, da bi po nepotrebnem brskali za napakami, katere je zagrešil ta ali oni. Hočemo le potegniti črto in iz preteklosti izluščiti nauk za prihodnost. Dobro je, da poznamo simptome, začetke krivih poti, kajti tako bomo v prihodnje lažje spoznali nevarnosti in jih preprečili.

Zadnje desetletje — od l. 1935. naprej — pa do danes se ponavljajo očitki Koebeka, njegovih pajdašev in epigonov, da zavedni katoličani vlačimo po nepotrebnem vero v politiko, dajemo zlohotno vsakemu sporu verski značaj. — Očitki so stari in obrabljivi. Ne gre nam za to, da bi jih zavračali sto in prvič, ker smo jih že stokrat uspešno zavrnili. Ponovimo si jih le, da vemo za njihov vir in si obdržimo v spominu, kakšni nameni se skrivajo za njimi. Po desetletni skušnjavi vemo zatrdno, da teh očitkov nihče ne more ponavljati, ne da bi imel zahtevne, rušilne namene — delati med katoličani zmedo.

Nadaljnji korak Koebeka in njegovih, ki je bil obenem nov korak ločitve duhov med katoličani, je bilo stališče Koebekove skupine do španske rdeče državljanske vojne. Koebek s svojimi se je postavil proti španskemu episkopatu, proti stališču Rimske stolice, proti slovenskim katoličanom — na stran španskih komunistov. Bilo je to l. 1937. v članku »Premišljevanje o Španiji«.

Istega leta je papež izdal vsem katoličanom okrožnico proti komunizmu. Ločitev duhov se je tega leta ob Koebekovem članku in ob izidu papeške okrožnice poglobila. Takrat se je ob španski državljanski vojni pokazala ločnica med zavednimi katoličani in zmedenci Koebekovega kova.

L. 1938. je Koebek začel izdajati »Dejanje«, da bi delal zmedo naprej in je zatrjeval, da »noče ločitve duhov«.

L. 1940. je razglasil, da se »desolidarizira s krščansko družbo« in je pozval tudi druge: »Odlotiti se je treba!«

Ko gledamo danes nazaj na desetletje ločitve, vidimo, da je bila ločitev duhov koristna in nujno potrebna, četudi boleča. Omajal se je ob njej marsikdo, ki od nje ne bi pričakoval kaj takega. Priznati moramo tudi, da se je celo del tistih, ki so pred desetimi leti zagovarjali radikalno, načelno katoliško stališče in jih je zato Koebek imenoval »zokce«, da se je celo del tistih oddaljil od prave poti. Nekateri so pozabili na načela in so prešli iz nekdanjega načelnega boja v politično špekulativnost ter se bratijo z nekdanjimi Koebekovimi somišljeniki, ki še danes ponavljajo Koebekove očitke katoličanom. Vse to pametnega človeka ne more zbegati. Nič nam ne more vsi prepričanja, da bodo končno med vsemi katoličani prevladala prava načela in bomo vsi zavzeli pravo stališče do modernih zmot, ki so jih zadnje desetletje v svojih okrožnicah obsodili papeži.

Slovaška vztraja na svojih pravicah

Bratislava 24. 1. Ministrski predsednik Dr. Stefan Tiso je podal v torek v parlamentu vladno izjavo, v kateri poudarja namen nasprotikov, ki hočejo zanižati slovaškemu narodu pravico do narodne samobitnosti ter samostojne države. To gonijo, tako pravi vladna izjava, vodijo isti ljudje, ki niso slovaškega naroda nikdar priznavali in ki so ga leta 1919. nasilno vključili v umetni tuj sistem, da bi na ta način povečali število svojega prebivalstva. Za Slovence ni Beneš nič drugega kot vsiljen, ljudstvu tuj emigrant, ki hoče pogrniti Slovence zopet v sužnost. Vladna izjava pravi, da vztraja slo-

vaški narod neomajno pri pravilnosti svojih dosedanjih narodnih stremiljenj in mednarodnih zasnov, ki so prinesle slovaškemu narodu vrsto blagoslovljenih let, lastno državo ter razvoj, kakršnega doslej še ni kdaj doživel. Slovaški narod vztraja nadalje pri zvestobi do svojih zaveznikov, zlasti velikomnemškega Reicha, ki je s Führerjem na čelu širokodušno priznal naravne pravice slovaškega naroda ter pomagal uveljaviti temelje narodnega in državnega življenja. Ne da bi premišljal, bo dobrineel slovaški narod vse žrtve ter vztrajal ob svojem zavezniku v boju proti boljševizmu.

Kako »vlada« Bonomijevo vlada

Bern, 23. jan. »Med Bonomijevo vlado in zavezniško komisijo v Italiji obstajajo resni spori in napetosti so na dnevnem redu«, poroča rimski dopisnik lista »Suisse«. Kot dokaz za to navaja list nek članek v Rimu izhajajočega časopisa »Avanti«, v katerem je med ostalim rečeno: »Danes mora potrošiti italijanski minister trideset ur, da se z mladimi zavezniškimi častniki brezsmiselno razgovarja. Notranji minister mora na primer, če hoče nadomestiti nesposobnega prefekta, po dolgih razgovorih zaprositi zavezniškega poveljnika za odobritev. Poljedelski minister ali komisar za prehrano potrebuje kdaj tri tovrstna vozila, da bi poslala stradalajočim vsem nujno potrebno pomoč. Tudi za to preteče precej časa, dokler se ne prepriča zavezniški poveljnik o nujnosti in potrebnosti tega koraka. Če potrebuje minister za javna dela 100 opek, da bi popravil poškodovano zgradbo, se mo-

ra poprej več ur razgovarjati z zavezniškimi častniki, dokler ne dobi končno opeke.

Članek končuje z besedami: »Medtem ko pozivajo UNRRO, da daje pošiljke v Italijo prednost, rekvirirajo vojaški poveljniki vseh narodov v Italiji vse avtomobile in poslednje italijanske rezerve gumij. Tak položaj je za daljšo dobo nevzdržljiv.«

Madrid. »Vse moč moramo uporabiti, da dobimo luke, ki jih imajo Nemci v svoji posesti, končno v naše roke«, piše v svojem uvodniku v Bordeaux izhajajoči list »La Victoire«. »Te nemške utrdbe predstavljajo več kot zgolj preostalo vprašanje, saj pomenijo nevarnost za francoski zahod in jugozahod ter nas duše v gospodarskem pogledu.«

Dunaj. Kot poročajo iz Ankare, je prišlo do naslednjih sprememb v turški diplomatski službi: Kemal Köprülü, poslanik v Kabul, je bil prestavljen v Teheran. Bagdadski poslanik Jeva Umtnun je bil poklican v Kabul, bruseljski poslanik Nebil Bati pa premeščen v Bagdad.

Neznanje - vir nevere

Nekdo, ki je komaj pogledal na svet, je zapisal: »Zmagovito prdirajoča veda je v zadnjih stoletjih omajala vero v Boga«. Vendar to ne drži. Vero je omajalo versko neznanje. Spoznanje je temelj vere. Vera namreč gradi na spoznanju. Kdor ne pozna Cerkev, ne njenih nauk, misli, da uči, kar on zametuje, v resnici pa se Cerkev posmehuje neumnosti njegovih predsodkov. Kako bi kdo mogel verovati v Kristusa, če se noče poučiti o njem. Slišal je nekaj o njem, bral nekaj zmedenih teozofičnih del in že zavrača Kristusa. Da bi se poučil pri viru resnice, tega ne stori.

Zgodilo se je, da je v mnogih rastlo znanje o kemiji, fiziki, o rudah in živalih, spoznanje o Bogu, ki je vse to ustvaril, pa mu je ostalo otroško. Čudil se je umnosti v naravi, čudovitemu redu, pa je rajši verjel, da je vse nastalo slučajno, kot bi se poučil, če je njegovo mišljenje o Bogu pravilno. Smešno se mu je zdelo, da bi tak Bog, kakršnega je hranil v svojih mislih, mogel ustvariti večnostni svet. In ga je zavrgel Boga, ki ga ni poznal. Tudi sveti Pavel je dejal, da bi Judje ne križali Kristusa, če bi ga prepoznali.

Čudno je vedenje mnogih. Otroci se zavedajo svojega neznanja in vprašujejo in dobijo odgovor. Ti pa so imeli otroško spoznanje o Bogu še v zreli dobi, pa so še tega zavrgli, namesto da bi se poučili. Domišljaji so bili in se niso hoteli poučiti. Kako naj bi ubog duhovnik učil puhlega

osmošolca ali akademika o Bogu, ko je ta navrtal že vso znanost — in se opil. Napuh je kriv neznanja. Nočejo se poučiti, pa ostanejo v temi. Bog je spoznanje o sebi — »prikril modrim in razodel malim«. Prikril jim je svojo resnico, ker ni bilo v njih ponižne ucljivosti. Predstavljajo si Boga kot starega moža z brado, o Kristusu mislijo, da sploh ni živel, čeprav verjamejo, da sta živel Kserkses in Cezar. Evangeljske resnice razumejo po črki in te jih ubijajo; smešno so jim, ker ne poznajo njihovega duha.

Znanost ni omajala vere v Boga kot znanost. V znanstvenikih se je morda omajala vera v Boga, ker so mislili, da je znanost vse in da bo dala odgovor na vsa vprašanja. Pravi znanstveniki so vedeli vedno, da z njema znanost le en del sveta, vse drugo pa more razložiti samo vera. Dvakrat trdneje so verovali, ker so jasneje občutili nemoč znanosti, ki ne more preko zadnjih skrivnosti. Ponižno in preprosto se sprejeli resnice, ki jih uči Cerkev, spoznali, da ni nasprotja med znanostjo in vero.

Spoznanje gradi vero, neznanje jo ruši. Napuh je kriv nevednosti in nevednost je vir predsodkov. Verujemo znanstvenikom, če govorijo o znanosti, verske resnice naj pustijo pri miru. Verske resnice nas uči samo Cerkev, oni se lahko samo pridružijo in priznajo njen nauk. V ponižnosti je modrost, modrost pa je iz vere in daje luč preprostim in učenjakom.

Hrup okrog Wallaca

Stockholm 24. 1. Izmenjava ameriškega trgovinskega ministra se bo verjetno razvila v spor največjega obsega, pravi nek poročilo newyorškega dopisnika »Stockholm Tidningen«.

Dosedanega ameriškega ministra za trgovino Jesseja Jonesa je Roosevelt zamenjal s podpredsednikom Združenih držav Wallacom Jonesom, ki ni pripravljen, da bi se mirno umaknil. V ostrem odgovoru je Jones sicer pristal na spremembo v trgovinskem ministertvu, je pa izjavil, da o novi zasedbi ministrskega mesta nikakor ne soglašajo z Rooseveltom, ker smatra, da Wallace ni primeren za to delo. Wallace je v poslovnem svetu popolnoma neizkušen ter bo naletelo njegovo imenovanje za trgovinskega ministra tako v poslovnih kot v finančnih krogih na odpor.

Opozicija je z imenovanjem Wallaca predvsem zato nezadovoljna, ker bo dobil Wallace z imenovanjem za trgovinskega ministra nadzorstvo nad vsem vladnim poslovnim načrtom ter nad likvidacijo naprav vojne industrije v vrednosti 32 milijard dolarjev. Med desničarskim in levčarskim krilom ameriške vlade se je bati prave pravce vojne. Wallace smatrajo za zastopnika ultraliberalne smeri politike.

tičkov New Deal. Demokratom južnih držav je pravi trn v peti, dočim je Jones zastopnik konzervativne skupine Rooseveltove vlade. V kongresnih krogih izjavljajo, da je Roosevelt na najboljši poti, da resno torpedira sodelovanje s kongresom.

Združene države iščejo pomožne narode

Ženeva, 23. jan. Angleški dopisnik Lindsay piše v listu »Washington Post«, da imajo Združene države težko nalogo z nadomestitvijo izgub, da ima oborožitev dovolj delovnih sil. Toda zavezniški se niso izbrali človeških rezerv v Franciji, Belgiji, Grčiji, Braziliji, Mehiki, Indiji in na Filipinih. Francija je že ponovno prošla za orožje. Pošiljke orožja v Francijo potrebujejo manj ladijskega prostora kot prevoz novih ameriških divizij preko Atlantika. Odgovarjajoče ameriško moštvo bi lahko mnogo uspešneje uporabili v oboroževalni industriji doma. Tudi Belgija, Grčija in druga evropska področja morajo imeti kmalu možnost, da bodo oborožile čete za boj proti Nemčiji. Tudi Italija brezdvomno lahko v večji meri stavi na razpolago svoje vojaštvo za zavezniško stvar. Če bi se zavlekla vojna v Evropi, bi lahko postavili na bojišča tudi čete iz Iberoameriških držav.

Kratka poročila

Dunaj. Pri tako imenovani razpravi proti vojnim zločincem v Sofiji je bil v ponedeljek zaslišan bivši predsednik so-branja Stojko Mušanov. Kot pričja je izpovedal, da je imel nalog voditi v Kairu z Angleži pogajanja o sklenitvi miru. Razgovori pa so se izjalovili zaradi ugovora Sovjetske zveze, ki je napovedala Bolgariji vojno ter nato nastopila kot edini pogodbeni partner. Mušanov je izjavil, da ministri predsednik Bagrijanov pri podelitvi nalog ni postopal odkrito. Priča Kišov je dejal, da je dobil naročilo, naj stopi v Ankar v stik z Angleži in Amerikanci. Zvezo je posredoval ravnatelj bivšega American-Collegia Blake, ki pa je dejal, da mora Bolgarija kapitulirati. Vlada v Sofiji je označila to zahtevo kot smešno.

Dunaj. Za predsednika novega egiptskega parlamenta je bil po poročilu kairskega radia izvoljen Hamed Daud, ki je pomembna osebnost v sandistični stranki.

Iz Trsta

Ob obletnici »Deutsche Adria-Zeitung« so se zbrali sodelavci časopisa v prostorih Deutsche Adria-Verlag. Prisostvovali so okoliščini vodja Pfeiffer, dr. Lapper, šef glavnega tiskovnega urada za tisk in propagando pri Vrhovnem komisarju za operacijsko področje »Jadransko primorje«, tisk. ataše Cerjak, nem. konzul Bausch, vodja oddelka Berger, Hauptsturmführer Hradetzky od Standarte Kurt Eggers-SS Komandno Adria ter drugi odličniki. Vodja obrata je podal pregled dela v preteklem letu, ko so morali reševati težke naloge v novinarskem delu in premagati vse težkoče, ki so se, kakor pri vsakem začetku, postavljale sodelavcem časopisa. Poudaril je, da ni delo tega časopisa le v Trstu, temveč je razširjeno po vsem Jadranskem primorju. Spomnil se je vseh pomočnikov in Nemčij in v Trstu, ki so doprinesli svoje delo ne le v začetku, temveč so pomagali in še pomagajo pri časnikanstvu ter tako pomagajo reševati težke naloge, ki so tem težje v vojnem času. Pohvalil je skupno delo italijanskih, slovenskih in hrvaških sodelavcev.

Obrok tobaka. Ta teden je bilo do-kočenih za vsakega lastnika tobake nazkaznice deset cigaret Nacionalni in dvo cigari Toscani.

SLOVENSKO DEKLE

»Dokler slovenski rod biva, po zemlji hod«, bode slovelo slovensko dekle... — tako poje slovenska pesem v čast slovenskemu dekletu.

Ta pesem je bila zapeta v tistih časih, ko je po naših kmečkih domovih še veljalo pravilo: pridne roke in pošteno srce — najboljša dekletova dota. Zlasti čisto srce, ki je odsevalo z zdravega in poštenega dekliškega obraza, ter snažno oblačilo, ki je pričalo o njeni redkosti in snagi, je slovenskemu dekletu dajalo tisti mik, ki ga nam še dandanes daje slutiti slovenska pesem v čast slovenskemu dekletu.

Lepo umite in skrbno pranje opravljenosti ob nedeljah kmečkega dekleta skupaj hitele k službi božji. Vsaka je v roki nosila mašno knjigo, bel načipkan robček in rožni venec. Na prsih, kjer je bila speta naramna pisana svilena ruta, je gorel rdeč nagelj z rožmarinom in roženkrautom povit v duhte šopek, ki mu je reseda dajala še svoj poseben vonj. Dokler so nosile še starodavno narodno nošnjo, je bil prelep pogled na celo vrsto deklet, ki so polglasno čebetaje hitele po cesti, po kateri se je od daleč belila cela procesija belih ošpetljev, nagubanih rokavcev, da je kar šumelo. To je bil hod mladega zdravlja po dolini, zdravlja in neskrbnega veselja.

Domov grede so dekleta prav tako druga drugo govale ter si delale družično, kvečjemu, da so dekliška krdela mimogrede kje zašla v kako šaljivo besedno vojskovanje s fantovskimi krdeli, če so jim ta le preveč nerodno hodila v napotje. Doma je dekle odločilo nedeljsko obleko, si nadelo domače pranje oblačilo ter se lotilo domačih opravkov, kakor je velevala dolžnost dobre hišice, ki se je iz za mladih nog morala v trdi šoli vaditi za dobro gospodinjico. Vsa teža dela je namesto matere prevzela starejša hči, da je čim prej znala pokazati, kakšna gospodinja bo. In po tem, ne toliko po denarju ali črnih očeh, so nekdanji snubci znali izbirati neveste.

Nikoli se ni smelo zgoditi, da bi bila domača hči, pa tudi hišna dekla ne, iz-

ostala od doma več, kakor je bilo od cerkve do doma hoda. Nikdar se ni smelo brez javne sramote zgoditi, da bi bilo kako dekle o mraku kolovratilo domov. Saj so še fantje, čeprav so že davno bili sprejeti v fantovščino, morali biti doma ob angleškem čiščenju, če jih še poprej ni klicala dolžnost k živini. Skupaj je vsa družina odmolila angleško čiščenje in skupaj po skupni molitvi posedla za mizo k večerji, se skupaj po večerji menila in skupaj zmolila rožni venec.

To je bilo v tistih časih, ko ljudje še niso razumeli prerokbe, ki je razodevala vso našo ljudsko modrost: »Tistokrat bo hudo na svetu, ko se bo reklo: Fantje, bežite, dekleta gredo!« In še ono drugo prerokbo, ki je bila še manj razumljiva: »Tistokrat bo hudo na svetu, ko bo iz vsake koče gospodična ven stopila in ji bo sonce pod pete sijalo.« Včasih ljudje niso vedeli, kaj bi s takimi prerokbami. Danes pa jih razumemo, saj smo bili sami priče, kako dobesedno so se uresničile.

Rdeča bolezen je pri nas kmečkemu dekletu v splošnem prinesla, dasi moramo Bogu potožiti, da se je vendarle marsikatera spridila, ker je nasedla valjivim rdečim obetom o raju na zemlji. Več jih je bilo iz mest in trgov, ki so šle v hribe in o katerih danes lahko rečemo, da se je na nje nanašal tisti stari rek: »Fantje, bežite, dekleta gredo!« Pa tisto niso več dekleta, saj vsa oblačila menjajo po svetu, le da bi vzbujala več pozornosti. Pozornost — to je njihov namen, kaj take, kaj dober okus, za kaj takega se tak oblačila ne briga več, ker je že davno ni več sram. O teh torej ne govorim, ker to niso kmečke dekleta. Govorim o tistih, ki so se slepo vrgle za modo ter so nekdanjo kmečko nošnjo zamenile za gosposko, da bi bile gosposke.

Le zavrnimo vse, kar nas spominja na kmečki dom in stan! To geslo je sprejelo mnogo kmečkih deklet! In prav to je znamenje, kako globoko je padel ugled kmečkega stanu, da se ga lastni otroci sramujejo. Kar pa je tako v svo-

ji slepota zavrgel kmet, to je potem prevzel meščan. Včasih so kmečke ženske pozimi nosile škornje, še zdaj jih ponekod na Dolenjskem nosijo. Ampak potem so dekleta škornje zavrgle in začele nositi majkone škornjice s svilnimi nogavčicami. Pa so potem meščanske začele nositi škornjice. Teh pa ni bilo več sram. V trdih zimah so kmetice nosile kožuhe, lepo v narodnem duhu okražene. Pa je prišla moda, da se v mestih nosijo lahki plašči. Zavrgle so tudi kmetice kožuhe in oklele lahke plašče, v katerih so zmrzovale. Meščanske ženske pa so lahko nosile kožuhe, ki so bili po tuje krojeni, pa vendarle gorke. Kmečka ruta je že davno prišla ob veljavo. Zato pa so jih zdaj po mestih začele nositi, kajpada le tolikšne, kolikor jo je treba, da bi se Matavej Matija enkrat dobro useknil vanjo. »Kmečka dekleta pa so se lotila klobučkov in baretk in drugačnih čepic, češ da je to bolj moderno.

Moderno mogoče da je, ni pa stanu primerno. Kmečka ruta je častljivo pokrivalo kmečkega ženstva, ki hoče tako pokazati, da pripada temu stanu. Pisee teh vrst je pred nekaj leti govoril s hčerjo bogatega kmeta iz Slovenskih gor. Njen brat je študiral ter je zdaj doktor. Tudi ona je napravila več razredov višji hšol. In vendar je nosila ruto, tudi ko je v Ljubljano prišla. Bila je res izobraženo dekle, ki pa je bila silno ponosna, da je kmečko dekle. Dejala je: »Kadar sem v mestu, grem redno v gledališče, kamor me spremlja moj brat. Rada poslušam petje. Najameva si lože. Grem pa vedno v ruti, dasi me vse gledališče zija. Jaz pa hočem pokazati, da sem kmetica, ki se tudi za gledališče zaniram. Napačno je, da se naša dekleta hočejo odstopiti rute. Kažejo premočasti in spoštovanja svojemu stanu.« Tako je govorilo tisto kmečko dekle.

Ne le pridnost in poštenost, marveč tudi skromna nošnja slovenskega kmečkega dekleta naj dokazuje njeno ljubezen in spoštovanje do kmečkega stanu. Kdo pa naj spoštuje kmeta, če se ga njegovi sinovi in hčere sramujejo?

Predavanje o pesniku Eckartu v Nemški akademiji

V torek, 23. t. m., ob 19 je predaval v okviru Nemške akademije v srebrni dvorani hotela Union Obersturmführer Ploner o pri nas malo znanem novodobnem nemškem pesniku Dietrichu Eckartu kot pesniku in borecu. Uvodoma je predavatelj podal nekaj svojih misli o polariteti v življenju, nasprotjih in premostitvah, nakar je prešel takoj na tipičnega revolucionarja in boreca, borečega se vse življenje proti materialističnemu malomeščanstvu za čisto ništvu v pesništvu in javnem življenju, Dietricha Eckarta. Pokazal nam ga je v dveh razdobjih: pred prvo svetovno vojno in po njej. Pred nemško katastrofo leta 1918. je pisal predvsem drame in lahke odrske stvari, o celoti bi lahko rekli, da so bila ta dela bolj komediografskega značaja, pa tudi nekaj lirskih pesmi, ki spadajo med najlepše nemške pesmi. Pravo njegovo delo pa se je začelo po vojni, ko je kot eden prvih med Nemci občutil vso zlaganost judovsko-angelske demokracije ter jo je napadal v svojih pesmih; v dramah (Hohenlohe, Lorenzo Medici) pa je kazal na veliki čas Nemčije, ko je vladala svet. Posvetil se je žurnalistiki, začel v Mün-

chenu s svojim listom in govori, prišel v zapor ter bil leta 1923. ustreljen, da ni dan prej pobežal v svoj Berchtesgaden, kjer se je pridružil Hitlerju. Odlej je bil njegov edin: in najboljši osebni prijatelj ter pionir narodnosocialističnega gibanja. Prišel je zopet v zapor, pisal v njem himne na nov pokret (Sturm!), pa zbolel na smrt. Pred smrtjo so ga še izpustili, pa je tako umrl leta 1923. v Berchtesgaden. Eckart spada po govornikovih besedah med največje pesnike kot lirik in dramatik dveh velikih zgodovinskih dram. Najboljši spomenik pa mu je postavil Hitler sam s svojo veliko knjigo »Mein Kampf«, posvečeno njegovim so-borecem, med katerimi edinega imenuje z imenom pesnika in boreca Eckarta. Z njegovim imenom se zaključijo njegova programska knjiga. — Predavatelj je za svoje ognjevit predavanje žel veliko priznanje od poslušalcev; med njimi so bili predstavniki Hrvatskega konzulata, vojaštva in civilne oblasti ter znanstvenih ustanov, katere je predsednik Akademije dr. Svoboda pred predavanjem posebej pozdravil.

Da bo spomladi na trgu čim več zelenjave

Včeraj jutraj se je v dvorani Kmetijske zbornice zbralo okrog 60 ljubljanskih vrtnarjev in vrtnarjev, da bi jim Zbornica, še preden bi kopneje snega naznanilo prihod pomladi, dala vse informacije, kje in kako naj se potrudijo, da bodo Ljubljancem že v prvih pomladanskih dnevih mogli postreči na trgu s čim več zelenjave. Da bodo vrtnarji mogli mesečnom to željo izpolniti, je inž. Ciril Jeglič v uvodnih besedah podal obširna navodila in pojasnila. Kmetijska zbornica je v pomoč vrtnarjem izposlovala precejšnjo količino stekla in zagotovila za vrtnarje redno dobavo hlevskega gnojla, pa tudi umetnih gnojil. Vse to je namreč nujno potrebno za nego zgodnjih vrst zelenjave.

Steklo za grede bodo vrtnarji mogli kupiti v trgovini Agnola, ko bodo v Kmetijski zbornici dobili nakaznico. Hlevskega gnojla sicer ni veliko, vendar ga bodo lahko dobili vsakdo po zelo nizki ceni 30 lir za 100 kg, če si bo poleg drugega priskrbel tudi vložnika. Tudi z umetnimi gnojili bo Kmetijska zbornica mogla postreči. V poštev pridejo najbolj dušična gnojila, med njimi apneni soliter, ki ima v sebi 15% dušika in 25% apna in bo zelo pomagal pri zgodnji rasti zelenjave. V zvezi z umetnimi gnojili pa naj omenimo tudi, da je Kmetijska zbornica pripravila za tiste vrtnarje, ki bodo prvi spomladi pripeljali na trg spinaco, groh, kolerabo in podobno, posebne nagrade v umetnih gnojilih in sicer toliko kg apnenega solitera, kolikor bo na trgu zgodnje zelenjave. Tako se bo vrtnarjem trud bogato izplačal. Ob vsem tem pa so nekateri dvomili, da bi bilo možno kaj več čez navadno mero pridelati zgodnje zelenjave. G. inženir je tem z razlago utemeljil, da majhno siljenje pri gostoti sajenja prav nič ne škoduje splošni kulturi, temveč prinese zanesljiv uspeh.

Po obširni razlagi navodil inž. Jegliča je trgovec Sever podal vrtnarjem pregled nad vsemi semeni, ki jih ima ali pa jih bo imel v zalogi. Ob tem so nekateri vrtnarji predlagali, da bi pri nas prišli z lastno kulturo semen, kakor to že delajo nekateri Trnovčani in Krakovčani.

V obširni debati so vrtnarji podali številne predloge, ki so gotovo upoštevani vredni. V drugem delu sestanka pa je bil živahen razgovor o cenah zelenjave v prihodnji sezoni.

Komisar za cene inž. Mežan je takoj v začetku podal temeljito in prav jasno razlago, kakšno stališče zavzema Pokrajinska uprava pri utemeljevanju cen. Glavni cilj naše uprave glede cen je danes v tem, da poskrbi, da imajo vsi meščani in podeželci kaj dati v lonec. Pri tem se mora uprava ozirati na ogromno množico tistih, ki se morejo preživljati le ob svojih majhnih zasluhkih. Danes mora biti pri prehrani načelo vseh potrpljenja. Potrpeti mora tudi tisti, ki prodaja, ne le tisti, ki kupuje. Moremo pibiti, da je sedanja politika cen pri nas veliko boljša in preudarnejša kakor v prvi svetovni vojni. Umni upravi se je posrečilo v glavnem zadovoljiti vse največje potrebe. Lahko rečemo, da danes pri nas črna borza pojenjuje. To je gotovo uspeh pametne politike cen.

Po tri ure trajajočem sestanku so vrtnarji osnovali odbor, ki bo skrbel za postavitev cen in za stalno zvezo vrtnarjev z upravo. Tako lahko upravičeno upamo, da bomo takoj spomladi dobili na trgu veliko zelenjave.

Opozorilo davkoplačevalcem

1. Rok za vlaganje davčnih napovedi pridobnine, posebne davčne dodatka po čl. 59/II, davka na samo, splošnega in skupnega davka na poslovni promet — pavšalisti poteče dne 31. januarja t. l.

2. Knjižasti splošnega in skupnega davka na poslovni promet so dolžni vložiti prijave o celoletnem prometu v letu 1944 tokom januarja t. l.

3. Obrtniki že obdavčeni s pavšalno pridobnino, ozir. oni davčni zavezanci, ki imajo pravico do pavšalne obdavbe, morajo vložiti prijave do 31. januarja 1945.

4. Davek potujočih agentov in trgovskih potnikov, kakor tudi krošnjarski davek za davčno leto 1945 je plačati do konca januarja t. l.

5. Pridobninski zavezanci iz čl. 53 zakona morajo prijavo vložiti v 3 mesecih po končanem poslovnem letu.

Prijava mora biti pripravljena na prijavah za družbeni davek in vsebovati vse podatke, ki so navedeni v čl. 105 pravilnika k zakonu o neposrednih davkih izvedenih pod toč. 3 in 22.

Dokler toče rok za vložitev davčnih prijav, smejo zaprositi davčni zavezanci v posebno važnih primerih, da se jim rok podaljša.

Prošnjo kolkovano s lir 6 je vložiti pri davčni upravi Ljubljana mesto.

Usmiljenje nas stori najbolj podobne Bogu.

(Tomaž Akvinski.)

Koledar:

Četrtek, 23. prosinca: Pavel, apostol, spreobrnjen; Ananija, muč.; Popon, o.

Petek, 24. prosinca: Polikarp, škof in mučenec; Pavla, vdova; Alberik, opat; Batilda, kraljica.

Kino Matica:

»Vrtljak« ob 16 in 18.

Kino Union:

»Premiera ljubljane« ob 16 in 18.

Kino Sloga:

»Modra lila« ob 16 in 18.

Lekarniška služba:

Nočno službo imajo lekarnice: dr. Piccoli, Dunajska cesta 6; mr. Hošvar, Celovška cesta 62; mr. Gartner, Moste — Zaloška cesta.

Ob 50 letnici g. Franceta Žužka

Vsi, ki ga poznajo in radi imajo — in teh ni malo ne v Ljubljani ne na vsem slovenskem podeželju — se bodo zaeudili, da je ta mladeniško čili mož že 50 letnik. Pa je resnica: dne 25. prosinca potresnega leta 1895 je v Kompoljah v Dol-

bropoljah pod kmečko streho zagledal luč tega sveta današnji slavljeneč gospod Francet Žužka.

V domači hiši je od dobrega očeta in plemenite matere dobil podlago dobre vzgoje, ki mu jo je v šoli poglobil in utrdil blagi vzgojitelj in voditelj dobropoljskega ljudstva rajni g. France Jaklič. Bistri fantek je dobro vozil tudi v ljubljanski gimnaziji, odkoder pa je moral na vojsko leta 1915. Drugo leto je napravil vojno maturo, nakar se je vrnil k 17. pešpolku, kjer je ostal do konca prve svetovne vojske. Po vojski se je sicer vpisal na juridično fakulteto ljubljanske univerze, vendar je, da se preživi, opravljal razne službe, med drugim je bil dalj časa tudi časniki. Kasneje se je ves posvetil delavski organizaciji, kakor je kot nenavadno sposoben organizator dobil službo pri tedanji Borzi dela ter zdaj že dolgo časa uspešno in z vso ljubeznijo vodi prevažni Delovni urad.

G. Žužka pozna vsa naša dežela ne le kot moža, ki se je ves posvetil delu za duhovne in gmojne koristi delavskega stanu, marveč še bolj kot klenega govornika, ki je s svojo besedo zares srca kar zajel, se bolj pa ga vsi poznajo in cenijo kot odličnega slovenskega in katoliškega oča, ki svoja sveta načela izpoveduje ne le v besedi, ampak tudi v dejanju. Kot tak je v teh časih od prvega dne vedel, kaj je njegovo mesto in ni niti en hip omahoval. V tem je premnogim dal prelep vzgled, kako jasna je pot tistemu, ki ima zgrajena trdna načela in se jih drži. Da se je komunistični val v delavskih vrstah ubil, je brez dvoma velika zasluga tudi tega odličnega katoliškega boreca, ki se je z vso vnamo lotil dela v Delavski protikomunistični akciji. Dasi v načelih oster in neuklonljiv, je osebno dober kot kruh ter vsakomur prelep zgled dejavne krščanske ljubezni in srčne dobrote. Nihče nikoli ne bo zvedel, koliko je to srce dobrega storilo drugim, to ve le vsak za se. Zato je danes veliko število tistih, ki mu v svojih srečih voščijo še za naprej vse obilje božjega blagoslova.

Dasi ni naša navada, da bi slavili 50 letnice, se je ob tej vendarle z največjim veseljem tudi »Slovenec« pridru-

Prejšnjim »Domoljubovim« naročnikom

Kakor doslej bodo prejšnji »Domoljubovi« naročniki tudi poslej dobivali v zameno vsak teden četrtekovo številko »Slovenca«.

Že doslej je »Slovenec« četrtička številka vsaj malo nadomestila »Domoljub«. V prihodnje se bo uredništvo potrudilo, da bo »Domoljubove« prijatelje in naročnike še bolj zadovoljilo, ker bo prinašalo važnih stvari, ki zanimajo bivše »Domoljubove« naročnike.

Zato vabimo vse bivše »Domoljubove« naročnike in prijatelje, da pridno sega po četrtekovem »Slovencu« ter ga posebej naročajo.

Naročnina samo za četrtekovo številko »Slovenca« je tale:

Kdor mesečno plačuje, je naročnina za vse leto 96 lir.

Kdor plača za vse leto vnaprej, plača 70 lir letne naročnine.

Hkrati prosimo dosedanje »Domoljubove« prijatelje, naj nam z dopisovanjem in nasveti pomagajo, da bo ta številka čim bolj pestra in zanimiva in da se tako med nami ustvari tista prisrčna notranja vez, ki je nekdanj vezala bivši »Domoljub« z njegovimi naročniki.

UREDNIŠTVO »SLOVENCA«

Prireditve na Brezovici

V nedeljo, dne 21. januarja je tudi Brezovica pokazala, da tam, kljub vojnim časom še ni zamrl smisel za kulturo in prosvetno delo. Po treh letih počitka na tem polju, so Brezovčani v nedeljo zopet stopili na plan. V Prosvetnem domu, ki so ga požrtvovalni domačini po svojih močeh in kolikor današnje razmere dopuščajo, popravili, so uprizarili ob 3 popoldne pretresljivo Finžgarjevo dramo: »Razvalina življenja«.

Oder kakor tudi dvorana sta kazala še žalostne sledove vojnih razmer, odnošeno je manjkalo zadostnih kulis, zastorov ter raznovrstne razsvetljave. Zato pa so se igralci tembolj potrudili, da bi nudili gledalcem vsaj dve uri čistega veselja in zabave ter življenjske modrosti iz lepe igre. In v nemajhnih meri jim je to uspelo. Posebno pohvalo zasluži glavna oseba Lenka, ki jo je igrala Remškarjeva Slavica, enako tudi Lenkin oče, stari žganjar, le Martin se ni v prvi polovici igre mogel popolnoma živeti v svojo vlogo, bil je premalo razgiban. Tudi Tona in Ferjan sta dobro igrala. Pijanka Mica je vso dvorano spravila v smeh. Skratka: igralci so bili po večini zelo dobro izbrani in zaslužijo za svoje delo vso pohvalo.

Ljudstvo je bilo s predstavo zelo zadovoljno, o čemer je pričala nabita dvorana. Od vodstva predstave pa želimo, da pri ponovitvi te predstave, ki bo v nedeljo, 28. januarja, zabrani vstop otrokom, ki drame ne morejo razumeti.

Predstave se je poleg nekaj duhovnikov, udeležil tudi poveljnik tukajšnje posadke nadp. g. Bojce Teodor s svoj gospo.

Ta prireditve pa ni imela le vzgojnega in poučnega namena, še večji je njen pomen v tem, da so Brezovčani pokazali s to prireditvijo, ki je bila zvezana z velikimi žrtvami, da se zavodajo, kako važno je za obstoj naroda ne le borba z orožjem proti komunistom, ampak tudi delo za duhovni in verski prerod našega naroda v dnehi, ko nas komunisti kar obispljejo z brezbožnimi idejami in nazori. — Zato le želimo, da Brezovčani tako delajo naprej, pri drugih naj pa najdejo mnogo posnemačev.

Žil, da svojemu nekdanjemu sotrudniku v družbi njegove dobre žene in njegovih 13 dobro vzgojenih otrok, izmed katerih sta dva že domobranca, skupaj z vsemi številnimi znanci in prijatelji izreka svoje najiskrenejše čestitke in voščila. Bog ga ohrani še dolgo let njegovi 15-letni družini in slovenskemu narodu!

Drobne novice

Nameste ovetja na grob pokojne gospe Turk Anje je darovala družina Beričičeva iz Rakoka škofjski dobrodelni pisarni 200 lir.

Pogreb pok. g. Šiškevič Albina bo v četrtek 25. t. m. ob pol 9 dopoldne in na 24. t. m. kakor je bilo v oamrtnici napadno sporočeno!

Predstojništvo interne klinike se najlepše zahvaljuje g. P. E. za darovanih lir 500.

Zahvala. Uredništvo Pokojniškega zavoda za namenečene v Ljubljani je darovalo za najpotrebnejše sirote in begunske otroke v Mladinskem zavetišču v Zeleni jami 910 lir, nameste venca na grob blagopojne gospe Klemenčičeve, matere uradniškega tovariša gospoda Ivana Klemenčiča. Vodstvo zavetišča se najtopleje zahvaljuje v imenu revnih otrok za plemeniti dar in zagotavlja, da bodo otroci, ki vedo molijo za svoje dobrotnike, molili za dušni pokoj blagopojne gospe in da bodo ohranili otroško hvalačnost vsem blagim dobrotnikom, Bog povrni!

Ljubljancani!

Ako nam želite prodati oblačila, čevlje, perilo, posteljnino in slične predmete ter sami ne ugetete prili v naš lokal, prosimo, da nam to ustmeno ali telefonično sporočite. Poslali bomo k Vam na dom svojega nakupovalca.

Nakupovalnica Socialne pomoči Ljubljana, Gradišče 4 (naspr. Drame). Telef. 30—39.

Obvestila Prevoča

Delitev moke, riža in fižola

Potrošniki v občinah Ljubljana, Ječica in Polje dvignejo od sobote, 27. do srede, 31. t. m. opoldne (popoldne so trgovine zaprte) vsak pri svojem stalnem trgovcu na preostalih 21 odrezkov za riž-testenine (z datumi od 11. do 31. januarja): 1000 g moke za testenine, 500 g riža in 500 g fižola.

Odrezke bodo predložili trgovci obenem s ostalimi januarskimi odrezki.

Prevod pozivka potrošniške, naj šivila dvignejo v določenem roku, ker naknadne delitve za zamudnike ne bo.

Dr. Franc Tomšič:

Nemško-slovenski slovar

II. predelana izdaja, 627 str. - Vez. 160 L. Nova izdaja upošteva tudi vse moderne nemško in slovensko besedoslovje. LJUDSKA KNJIGARNA, LJUBLJANA Pred škofijo 6. Miklošičeva 5.

KULTURNI OBZORNIK

Važna odkritja iz poglavja najstarejšega slovanskega verstva

Vsak narod se zanima za najstarejšo obliko svojega verstva, saj mu ta še največ pove o njegovem izvoru in tudi o plemenitosti ali primitivnosti prvih dob njegove zgodovine. Različni učenjaki so z velikimi napori skušali reševati problem prvotnega slovanskega verstva in odkrili marsikaj važnega in vrednega. Razprava, ki jo je temu vprašanju v letošnjem Bogoslovnem vestniku (st. 57—97) — izšla je tudi v posebnem odtisu in stane 20 lir — posvetil prof. dr. Ivan Grafenauer pod naslovom: Bog-daritelj, praslavsko najvišje bitje, v slovenskih kosmoloških bajkah se po svoji znanstveni resnosti in dragocenih rezultatih vredno pridružuje dosedanjim raziskovanjem verstva starih Slovanov. Tu bi radi samo na kratko omenili metodo in rezultate Grafenauerjevega raziskovanja.

Dr. Ivan Grafenauer, ki ga poznamo že iz drugih razprav iz praslavenske mitologije in njenih odmevov celo v krščanski dobi, hoče tudi v tem slučaju problemu do dna. Pri tem ga vodi globoko poznanje primerjalnega jezikoslovja in obogatitev s pridobitvami moderne kulturno-zgodovinske metode v etnologiji. Njegova razprava je naravnost zgled, kaj etnologija in lingvistika pomagata pri reševanju težkih versko-in narodnozgodovinskih vprašanj, ki jim prva daje vertikalno poglobitev, druga pa horizontalno smer. Po tej metodi se Grafenauerju takoj posreči odkriti, da je beseda »Bog«, s katero so stari Slovani nazivali neboškega vladarja, praslavanskega in sicer vzhodnoindoevropskega izvora in pomeni tistega, ki daruje in deli. Pogled v rezultate, do katerih je prišel verski etnolog P. W. Schmidt o izvoru vere v Boga, pa mu pove, da so najstarejši pra-

kulturni narodi z imenom Daritelj nazivali vedno samo najvišje bitje, edinega svojega Boga in Stvarnika. Iz tega je povsem logično avtor mogel zaključiti, da so prvotni Slovani tudi častili eno najvišje bitje, ki so ga imenovali Boga in so v tem oziru imeli tak prvotni monoteizem, kakor ga še danes ugotavljamo pri prakilturnih in versko še skoraj nič degeneriranih narodih.

Vprašanje je, ali ta logični zaključek potrjuje tudi zgodovina. Vprašanje je gotovo zelo važno, ker so dosedanja raziskovanja o prvotnem slovanskem verstvu (Kelemenin in dr.) kot njegovo prvo obliko posthviljala tako takozvani animizem, kjer častijo polno duhov, dobrih in zlih, več bogov, polno čarovnij brez pravih molitev in daritev. Mimogrede omenjamo, da je po dognanjih kulturno-zgodovinske metode v etnologiji animizem resnična zgodovinska stopnja verskega razvoja, toda ne prvotna, ampak pozni izraz degenerirane prvotne vere v enega Boga, na katero degeneracijo je bistveno vplivala materopravna sadiška kultura, ki stoji po materialni kulturi mnogo višje od prakulture, nikakor pa ne po duhovni.

Grafenauerjevo sklepanje potrjuje najstarejša zgodovinska poročila o verstvu naših prednikov iz sredine 6. stoletja in najzanesljivejši izmed vseh (str. 62). Zgodovinar Prokopij namreč piše v svoji Zgodovini gotovskih vojska o najvišjem bitju Slovanov in Antov: »Verujejo pa v enega Boga, Moža bilskega, Stvarnika vsega in edinega Gospoda, pa mu darujejo goved in druge daritvene živali. Usode niti ne poznajo, niti da bi ji priznavali kak vpliv na človeka...« Torej so naš predniki imeli Boga, ki so ga nazivali Porun-gromovnik, za edino najvišje bitje in mu priznavali tako pravilno vse njegove lastnosti, da se krščanski misijonarji kar nič niso pomislili porabiti njihovo imo

»Bog« za izraz tistega edino pravičnega pojmovanja o Bogu, ki so ga prejeli iz razodetja. To izredno visoko prakulturno versko pojmovanje starih Slovanov potrjujejo tudi nadaljnje Prokopijeve besede, iz katerih sledi, da v prvotni veri Slovanov ni bilo kakega čarovanja in vedeževanja, ampak da so ti pojavi znak degeneracije verskih pojmov, ki so ji pod vplivom mlajših kultur podlegli tudi Slovani, ko so dobili demone in vile, k pa jim v 6. stoletju niti malo niso pripisoval časti ali oblasti Boga, kar se je začelo goditi mnogo pozneje. Ime Boga-Daritelja tudi pomejši viri privedajo le najvišjemu bitju in ga najdemo v imenih Daždbog, Stribog, Svarog, Svarožič. Izredno težkega poglavja o nastanku politizma iz prvotnega monoteizma se tudi za verstvo starih Slovanov skuša dotakniti Grafenauer na podlagi dobrega poznanja starih zgodovinskih virov, dasi ostane še mnogo problematičnega. Toda to je za razpravo že drugotnega pomena.

Temeljno odkritje o prvotnem monoteizmu starih Slovanov, ki da so ga dobili od arktične prakulture kakor jo je ugotovila kulturnohistorična etnološka šola, podkrepi Grafenauer s podatki iz praslavenske mitologije, ki jo še posebno dobro pozna. Že Ostir je ugotovil, da so mitološki izrazi starih Slovanov večinoma praslavski staroprovski, ki nosijo na sebi sledove vseh tistih kulturnih razmer, ki so oblikovale skozi dolga stoletja Praslavoane. Oblika verstva starih Slovanov nam za 6. stoletje podaja Prokopij. Predniki sedanjih alpskih Slovencev so se kmalu po 6. stoletju preselili na zapad, njihove bajke bi potemtakem morale izražati versko mišljenje, kakor ga opisuje Prokopij, saj so ostale od nadaljnih degeneracijskih vplivov iz vzhoda nekako nedotaknjene. In res, tako zaključuje Grafenauer, »se najstarejše slovenske bajke o ustvarjanju sveta in naše zemlje, prvega človeka, o prvem rajju na zemlji, o prvem grehu

in njega kazni o potopu — le te smemo po dosedanjem znanju varno šteti med zares praslavanske — dobro ujemajo s podobno, ki jo je narisal Prokopij« (str. 74). Med temi bajkami sta prakulturni bajki iz Mengša in iz Šiške, ki nam jih je rešil Trdina, posebno pomembni tudi zato, ker sta »sploh etnološko najstarejši bajki, kar se jih je ohranilo kateremu koli indoevropskemu narodu« (str. 76). Važno je, da je vsebina teh bajk izrazito prakulturno monoteistična, pozna celo creatio ex nihilo, in je zelo slična prakulturnim bajkam rodov, ki imajo prvotni monoteizem še danes. Torej je tudi s te strani potrjen monoteizem Praslavov, pa tudi njegov izvor, verjetno iz arktične prakulture. Zelo močen je Grafenauer v podrobnem analiziranju praslavskih bajk, v katerih se mu ob analogijah od drugod posreči ločiti njihovo prakulturno vsebino in pa mlajše dodatke, ki so značilni za nomadski totemistični in animistični verski razvoj in so tako pojasnjena marsikatera imena in zveze iz praslavanske mitologije. Dolgo se avtor zamudi pri obravnavi poglavja o Kurentu, ki je bitje izrazito lunarnomitološkega značaja, »hudoobno višje bitje — temni mesec«.

V zadnjem delu učene razprave se Grafenauer vrne k raziskovanjem nadaljnega razvoja imen za najvišje bitje pri starih Slovanih, o katerem je treba reči: »Svarog si je podredil Daždboga kot svojega »sinca« in se spet združil z njim pod imenom Svarožič. In če so tega spodrinila nova imena, pojem je ostal stari in vsa imena so prav za prav — kakor je Brückner dejal — eno Najvišje bitje Daždbog ali po starejšem Bog-Daritelj« (str. 97.). Izmed vseh imen ima Grafenauer za edino res nedvomno slovansko besedo Daždbog, ki še bolj močno pomeni »daritelj«.

Ze po tisku svoje razprave je Grafenauer zvedel za najnovejšo razpravo etnologa W. Koppersa »Bhagwan,

the supreme deity of the Bhils (Anthropos 1940-41), v kateri opisuje svoje raziskovanje pri predarijskem rodu centralne Indije »Bhile«, med katerim se je mudi v letih 1938-39. Koppers ugotavlja, da si ta prvotni rod za svoje edino najvišje bitje med mnogimi indoevropskimi imeni ni hotel izbrati drugega kakor bhaga (daritelj darov) in v svojem Bogu, o katerem je verovral isto, dal ime bhagwan. O tej razpravi poroča G. v posebnem dodatku. Tako je ta analogija znova potrdila, da je praslavski Bog pomenil najvišje bitje, ki »ne pusti drugih bogov poleg sebe« in je torej prvotna vera starih Slovanov čisti in visoki monoteizem.

Dognanja, do katerih je prišel dr. Ivan Grafenauer, bodo gotovo zbudila še nadaljnja raziskovanja in razprave. Zdi se pa, da ugotovitve o prvotnem monoteizmu starih Slovanov, ki da izhaja iz prakulturnih plasti, ne pa od Francev, ne bo mogoče omajati, saj jo tako jasno potrjuje Prokopijevo poročilo, vsebina staroslovenskih bajk in prijemljivi nadaljnji verski razvoj pri Slovanih. Posebno potrdilo tej ugotovitvi dajejo dognanja moderne kulturnohistorične etnologije, ki jim gre zasluga za odkritje, da na najstarejši stopnji človeške kulture ne stoji tudi najnižja stopnja verstva, kakor je hotel to evolucionizem, ampak vera v eno najvišje bitje, ki je stvarnik, daritelj, varuh moralnega reda in plačnik za dobro in hudo. Grafenauerjeva razprava je vzor, kako se daje metode in dognanja moderne etnologije uporabljati ne le za prazgodovinska verstva, kakor je to z uspehom delal O. Menghin, ampak tudi za analizo tako imenovanih višjih verstev. Želimo, da bi Grafenauer ta raziskavanja glede verstva naših prednikov nadaljeval in nam tako pomagal do njegove resnične slike, ki naj potem preide v last znanstvenega dela na univerzi in v srednji šoli.

Dr. V. F.

Še enkrat: Vsaj s pepelom posujte hodnike!

Skoraj vsak dan opozarjamo v časopisu hišne posestnike, naj vsaj s pepelom posujejo sneg na hodnikih in vendar še danes skoraj na vseh hodnikih, ki še niso očisti, ne vidite pepela. Prav tako se zdi, kakor da bi bil pepel na nakaznice in bi bil še lakani predmet na slavnih črni borzi. Tudi vemo, da je pepel od drv dobro gnojilo in ga morda zato nekateri hranijo za svoje vrtove. Pepela od drv ne potrebujemo na hodniku, če kdaj, tedaj sedaj kurimo prav vsi svoje zadnje zaloge premoga in premogov pepel ni za drugo rabo, kakor da ga sesujemo v smetalarje zaboj. Ali ne bi šlo morda, da bi smetalarji zalog kar lepo izpraznili po hodniku. Vsi pešci bi pred tako hišo rekli: Glej no, bela vrana med hišnimi posestniki; ker ni mogel očistiti hodnika, ga je vsaj posul. Zanimivo je, da se je že oglašil z

dolгим dopisom »prireditelji posestnikov« ter pripoveduje, da naj peši upoštevajo tudi težave hišnih posestnikov, ki sami nimajo časa, ker so v službah, delavnih moči pa tudi ni, da bi hitro odkidali sneg. Pričakuje vsaj toliko uvidenosti, kakor jo imamo do obšine, ki tudi ne more zmagati snega na cestah. Predlaga cel, da bi bilo lepo in pravilno, če bi prebi alci hiše zaposlenemu posestniku malo pomagali odkidati sneg, češ, stanovalec bodo s tem tudi sebi ustregli. Ta predlog ni tako napačen in kjer ne gre drugače, naj se hišni posestnik le dogovori z najemniki za kidanje. Ker sem pa prav večeraj zvečer sredi mesta in na hodniku tudi sam tako odletel, da so celo moje mlade kosti kar zabrešale, zahtevamo pešci še enkrat: žrtvujte vsaj pepel!

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Ozeblina zaradi strupenega mraza

Strupeni mraz, ki je zavalovil v naših krajih, je povzročil mnogim ljudem ozeblino in lažje nesreče. Nekemu mladeniču, ki je bil zaposlen zunaj v gozdu, je pri mrznila deena roka, ko je prijel za sekuro. Na dlani se mu je odlupil kos kože. Drugim so ozebli uhlji, bili so toliko previdni, da niso vstopali v zakurjene sobe, marveč so si poprpe zaradi mraza otrple uhlje močno odrgnili s snegom. Mnogi dečki so dobili zanožnic. Eden teh dečkov je silil s prsti v gorke vode, kar so k sreči starejši, v mrazu izkušenejši ljudje preprečili ter dečku od mraza otrple prste hitro vtaknili v mrzlo vodo, da je bil obvarovan hujše nesreče.

Na trgu do 3000 kg kisline

Zasneženi Vodnikov živilski trg kaže ta teden na delno odkidanem I. živilskem otoku ne preveliko izbiro dobrin za kuhinjo. Dnevno prodaja sedaj na trgu povprečno do 1.000 kg kislega zelja in do 2.000 kg kisle repe v sodih. Glavni kmetijski blagovni drugi se je posreželo, da je iz raznih krajev pokrajine, zlasti iz izanske in gosposelske okolice uvozila do 500.000 kilogramov zeljnatih glav in 1.000.000 kg repe, kar je oddala v kisanje. V sredo ni trg kazal posebne zanimivosti, nakup čebule v prostem prometu je skoraj končan.

Posestne spremembe

Zemljiška knjiga je v prvi polovici januarja letos zaznamovala 6 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost 922.300 lir. Med drugimi je Mally Antonija, posestnica v Ljubljani, Sv. Petra cesta 34, prodala Adeli Svetlinovi, trgovki v Ljubljani, Smarintska cesta št. 24 del zemljiške parcele št. 408 kat. obšine Petersko predmestje I. del v izmeri 2000 m² za 200.000 lir. Kvadratni meter je bil po 100 lir. — Peterca Josipina, zasebnica v Ljubljani, C. M. cesta št. 41 je prodala Anuski Poljakovi, zasebnici v Ljubljani, Strekelijska ulica št. 8 zemljiške parcele v kat. občini Petersko predmestje I. del: št. 218² v izmeri 232 m², št. 217² v izmeri 124 m² in št. 348¹ njiva v izmeri 837 m² za 260.000 L.

Kaj je z rdečim radičem?

Branjeval na Vodnikovem in Pogorčarjevo trgu so bili druga leta založeni

»Oddajniška skupina Jedranske primerje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 23. januar

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji koncert, vmes 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 12 Napoved sporeda, nato opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini, poročilo o položaju in poročila v slovenščini — 12.45 Salonski orkester vodi A. Dermelj — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Od dveh do treh, šare meh — 15 Glasba — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Mali koncert violini Mirana Viherja in pianista Gojmeta Demšarja — 18 Glas slovenskega domobranstva — 18.30 Glasbeno medijra — 18.45 Narodopisno predavanje, inž. Simon Krugar: Naselja podelželju — 19 Na harmoniko igra Jože Povše — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Prenos aktualnega predavanja — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Franz Schubert: Zimska vojna, izvajajo altistka Eliza Karlova, basist Julij Betolet in pianist M. Lipovšek — 21 Večerni koncert izvajajo radijski orkester pod vodstvom D. M. Sijanca — 22 Poročila v nemščini, napoved sporeda — 22.15 Glasba.

K. Struppe:

ČRNI KRIZ

Zdaj, ko se moram zopet baviti z Ahilom, se v meni zopet vzbuja žalost. Zdi se mi, kot da moram znova odpreti krste vseh že davno pokopanih nad. A trdite, da mora tako biti, da je od mojega poročila odvisna usoda več ljudi in rešitev skrivnostne žaloigre... Ahil je mrtveč. Kot potrdilo tega dejstva Vam pošiljam mrtvaški list, ki sem ga prejela pred letom dni od tukajšnjih oblasti. Ruski konzulat v Buenos Aires mi je poslal tudi malenkostno vrednostne stvari, ki so jih našli pri mrliču. Ahil se je tamkaj ustrelil zaradi dolgov, ki si jih je nakopal pri igri. Naj se Vsemogočni usmili njegove duše! Nimam sreče s svojimi otroki in usojeno mi je, da bom umrla brez otrok.

Dva sem imela, a Bog mi je vzel oba. Da bi se raztresla in nekoliko razvedrila, me je soproj večkrat vzel s seboj na razna potovanja. Posestvo je medtem opravljal vester oskrbnik. Dohodki posestva so zadoščali za najine

potrebe in še več. Nisva pa imela nobenega veseja, da bi si zbirala bogastvo; saj, žal, nisva imela za to nobenega razloga.

Deset let po smrti drugega otroka sva s soprogom prebila nekaj tednov na Rivijeri in odtoč naredila izlet na Korziko.

V mladosti sem se zanimala za Napoleona in sem želela videti njegovo rojstno hišo v Ajacciu. Lepota otoka in ugodno vreme sta naju zadržala dalj časa, kot sva prvotno sklenila.

Nekega dne sva šla iz Bastie preko Capa di Corse v San Fiorenzo. Na poti sva prišla tudi mimo ruševin gradu Colombano. Na skali se dviga nekdanji samostan. Pripovedovali so nama o krasnem razgledu, ki ga je mogoče uživati s skale in sklenila sva, da se povzpema na vrh. Pri tem pa sem si izvinila nogo in zaradi hudih bolečin nisem mogla naprej. K sreči — ali k nesreči — sva našla revno kmečko hišico, ki nima ničesar drugega kot štiri stene in streho.

Za Socialno pomoč

Veleugledna tvrdka Brata Vojak, manufakturna trgovina v Ljubljani, Wolfova ulica št. 5, je naklonila Socialni pomoči pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani znesek 5000 lir (pet tisoč) kot podporo za begunce iz Hinj. Letočasno je naklonil g. Dr. Csenik Ivo, odvetnik v Ljubljani, v iste namene znesek 500 lir (pet sto). Socialna pomoč pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani se za veličodušna darova kar najtopleje zahvaljuje in priporoča to človekoljubno gesto v kar najboljše pomenjanje.

MALI OGLASI

Službe

DEKLICO
K otroku in pomoč v gospodinjstvu — begunko, sprejemno hrano in stanovanjem ali brez stanovanja. — Naslov v upr. »Slov.« pod št. 529.

PLAKATERJA
tudi novejše moč, sprejemno. Dober in stalen zaslužek. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Spletnje« 537.

Službe

SLUŽBO HNICE
ištem, Ponudbe upravi »Slov.« pod »Dobra pomoč« št. 534.

Vajenci

1-2 UČENKA
ključavničarska, takoj sprejemno. Franc Kosmač, upl. ključavničarsko, Jeranova 9.

Knjige

KUPIMO
Kovčič, Zgodovina latvanske škoije; Kovčič, Ljutomir in njena arca. — Ljubka knjigarna, Ljubljana.

Radio

NOV RADIO
5 cevali, moderna oblika, napredaj. Koblarjeva 7.

Kupimo

SPALNE SRAJCE
zimske ali flanelne kupim. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Rabim« št. 551.

Prodamo

DRSALKE
»Eabimet prodam ali zamenjam. Naslov v upr. »Slovenec« pod št. 547.

NOVI SKORNJI
št. 45 ugodno napredaj. Vinček, Danajnska cesta 6, dvorišče.

MOSKO SUKNJO
črno, dobro ohranjeno, zamenjam ali prodam. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 544.

Zamenjamo
ZIMSKI PLASČEK
lep, s kapico, za 7-letno otroko, zamenjamo. Ogled: Povšetova 33-a L. (Kodeljevo).

Polzvedbe
NAKAZILO ZA ČEVLJE
in dve tobačni karti za januar sem izgubil 22. januarja. Prosim poštečnega najdišča, da mi vrne nakazilo za čevlje, tobačni karte pa naj si odbrži kot nagrado. — Vitamva Ferdinand, Zadržna št. 18.

500 LIR
sem izgubil v veli vladne policije, ozirno na hodnikih Pokrajine, gosposelskega sveta. Prosim najdišča, da vrne proti nagradi v upravi »Slov.«

SOBA
ištem SOBO s številnikom ali s oporabo kuhinje. Plačilo v denarju ali v delom. Sprejemno tudi službo hišnice. Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Mestoe« št. 546.

Nadvse okusna močnata jed s hitro pripravo je proizvod tvrdke

Fioravanti TRIESTE

VIA P. R. GAMBINI, 29

ki je tvornica z najboljšimi surovinami za narastke (pudinge).

»Ker ne smem« je odvrnil s čudovito preprostostjo. »Vojak sem in prisegel sem svojemu vladarju. Sicer sem pa že star in teh nekaj dni, ki mi jih še ostane, nima pomena, da bi se skrivaj in preživel to kratko dobo kjerkoli. Tukaj vsaj še lahko storim nekaj dobrega, če ne drugače, s tem, da tolažim reveže, ki so tolažbe potrebni. Tega bi drugod ne mogel. Zahvaljujem se vam, prijatelji, za vašo dobro voljo. A zdaj govoriva o čem drugem.«

Po tako odločni odklonitvi mu tega predloga nisem upal več omeniti. Proti koncu zime pa je sam prišel na ta razgovor in mi dejal:

»Prijatelji, pred nekaj meseci ste mi predložili načrt, ki ga takrat nisem mogel sprejeti, ker ga nisem smel. Zdaj pa sem pripravljen sprejeti ga pod pogojem, da rešite namesto mene nekoga drugega. Gre za dobrega mladeniča, ki je kot dijak bil iz političnih razlogov obsojen na došmrtno izgnanstvo v Sibirijo. Star je šele 18 let in bi moral preživeti v brezdelju in bedi vsa svoja najlepša leta v tem grobu živih. Revež je tukaj že 11 mesecev in se še ni vživel v svojo usodo ter še vedno kliče svojo ubogo mater, vdovo. Bil je njen edini sin, njena edina opor. Zvedel je, da je mati zaprosila carja, da bi smela iti za sinom v pregnanstvo. Revež je ves obupan in neprestano zdihuje: »Mati prihaja sem umirati! Tako bom jaz dvakrat njen morilec! Rešite ga prijatelji! Odvezli mi boste veliko trpljenje in posušili solze nesrečni materi.«

Seveda sem predlog takoj sprejel. Izvedba načrta pa je bila precej težavna. Kneza bi bili lažje rešili, ker se policija za starce ni mnogo menila. Mladi ljudje pa so bili pod zelo strogim nadzorstvom. Po dolgem razmišljanju mi je le uspelo najti pravo pot. Brez dvoma se čitatelj še spominja mlade sobarice, ki sem jo rešil z ladje, kjer je njena gospodinja umrla od lakote. Da bi ubogo žensko obvaroval v družbi toliko moških, sem jo vpisal v uradne listine kot svojo ženo. Ko je pozneje dekle odšlo, se nisem niti spomnil na to, da bi črtal ime svoje namisljene žene. Kamor sem prišel, sem povsod dobil potrdilo, da potujem z ženo in nihče se ni spomnil, da bi ugotovil resničnost tega dejstva. Ko sem prestopil rusko mejo, sem dobil potni list za prehod skozi rusko državo zase in seveda tudi za ženo. Zdaj se mi je nudila prilika, da to okolnost izrabim.

Mladenič, ki mi ga je priporočil knez, je bil zelo slabotne postave, golobrad in skoraj ženskega obraza. Poskrbel sem mu primerno lasuljo in žensko obleko. Zdaj sem lahko rekel: to je moja žena. Ne izdal bi me niti z glasom, ker je tudi ta bil čisto ženski. Zima je bila medtem še zelo ostrá. Meni se kljub temu ni godilo slabo, ker sem imel dovolj hrane in zadostno obleko. Živeli smo v lesenih hišicah z dvojnimi okni in velikanskimi pečmi, kamor mraz ni mogel prodreti. Snega je zapadlo toliko, da je bilo celo mesto skoraj zakopano v njem. Ljudje po cestah so se zdeli kot beli medvedje.

Nikogar pa ne emete misliti, da sem vedno tičal v hiši in lenaril. Odhajal sem na daljše ali krajše izlete in se naučil drsati se po snegu. Nikdar se mi ni nič zgodilo. Mojemu prijatelju pa sta zmrljina dva prsta. Ko si je sezul čevlje, je v njih pozabil palec in kazalec desne noge. V sili je dejal: »Se areča, da je malenkost in da zaradi tega moji trgovski posli ne bodo trpeli.« Kljub temu pa je moral ležati cela dva meseca.

Kakšno je bilo... a zdaj je bilo življenje v Tobolsku še slabše. Ko se je sneg začel tajati, je mraz postal še bolj občuten. Nemogoče je bilo iti iz hiše, ker so se noge ugrezale do kolen v sneg in blato. Kljub temu pa se je mnogo trgovcev že odpravljalo na pot. Nam pa je dobri knez svetoval, naj počakamo na boljši letni čas.

Naučil sem se drsati se po snegu

V maju smo se končno tudi mi začeli odpravljati na pot. Nemogoče mi je povedati, kako hudo mi je bilo ob misli, da se bom moral ločiti od starega, plemenitega kneza. Kot spomin mi je podaril nekaj krasnih soboljevih kožuhov.

Mladeniča, ki nam ga je priporočil, smo skrili v noči pred odhodom. Oblekel sem ga v žensko obleko, v kateri je bil videti kar dražesten.

Ob odhodu sva se s knezom prijateljsko obele in poljubila, nato se je stavec z mojim dovoljenjem približal skrivnostni nosilnici in privzdignil zaveso; prikazala se je nežna ročica, ki jo je stavec spoštljivo poljubil in sklonil svojo snežnobo glavo ob navzočnosti zastopnikov oblasti, ki niso mogli skriti želje, da bi videli gospo Crusoe. Ves ponosen sem jahal poleg nosilnice in pred odhodom še enkrat prsrčno pozdravil plemenitega kneza.

Vrnitev v domovino

Hiteli smo po najkrajši poti proti Arhangelsku ter sklenili, da se izognemo Moskvi, če zaradi varnosti moje soproge, ki sem jo seveda tukaj z vso ljubosumnostjo.

Skozi puščave in gozdove smo skoraj beže dospeli do Urala in ga prekorčili. Oddahnili smo si in bili skoraj ginjeni, ko smo spet stopili na evropska tla. Imeli smo občutek človeka, ki se po noči, polni neprijetnih doživljev, vrne na svoj dom.

Joži Za hišnimi vrati so stali roparji...

Ko smo prišli čez reko Kamo, smo krenili proti mestu Solaj-Kamoški. Mladenič, ki je bil še vedno oblečen v žensko, ni bil več v nosilnici, ampak je jahal v naši družbi. Zdaj mi je pokazal v daljavi trumo konjenikov in svetoval, naj takoj obstanemo. Ker je bil domatin, je poznal deželo in njene ljudi. Zbrali smo se k posvetu, kjer je glavno besedo imel mladi begunc. Konjeniki, ki smo jih videli v daljavi, so res bili razbojniki, ki so nas čakali. Nikakor ne bi bilo prijetno, da bi nas pobili na hišnem pragu.

Ko smo stopili na ruska tla, smo najeli mladega Rusa, da bi nam bil za vodnika. Nočilo se je že in dospeli smo v bližino gozda. Delali smo se, kot da hočemo prenočiti tukaj, a nismo raztovorili živali. Mlademu Rusu smo naročili, naj se gre pogajat z roparji in jih vpraša, koliko zahtevajo, da nam dovolijo prost prehod. Da naj jim razumeti, da bo mogoče pogoditi se z lahkoto. Skušal naj pogajanja zavleči in potem naj jim reče, da nas gre obvestiti. Seveda bomo medtem že zapustili dotični kraj in krenili v drugo smer.

(Dalje.)

govoril mi je s kletvijo, ki je nisem razumela.

Ko je opazil moje začudenje, je trdo dodal:

»Nimava ga... Nikogar nimava!«

V tem dečku je bilo nekaj zlobnega in neotroškega. Ta izraz pa je izginil, kadar je stregel materi. Brez dvoma jo je ljubil strastno, divje in čisto nagonsko. Kot mladič na materi, tako je deček visel na umirajoči materi.

Meni so solze tekale po obrazu. Ženska je živela v strašnem pomanjkanju in bedi — in vendar se mi je zdela tako bogata in srečna, ker jo je obdajala ljubezen njenega otroka.

Medtem se je znočilo in ostala sva v samotni koči. Deček je prinesel v kot nekoliko čena, kjer naj bi spalajaz.

V tej noči se je Pera Androssi — tako je bilo ženski ime — razgovarjala o poslednjih željah. Pripovedovala mi je čisto na kratko zgodbo svojega nesrečnega življenja. Neki tujec jo je zapeljal. Kakor je običaj na Korziki, dekle, ki je bilo zapeljano in ki ga zapeljivce zapusti, nima več upanja, da bi se poročila. Na vsak način pa so njeni sorodniki obljubili krvno osveto. Vendar pa se mu je posrečilo zbežati. Izgubili so tudi vsako sled za njim. Življenje polno sramote in zapuščeniosti je bilo usojeno njej in otroku.

Vzgojila je dečka in mu vcepila najbolj gorečo željo po maščevanju. Od-

kar zna misliti, ne ve nič drugega kot to, da je neki tujec pahnil njegovo mater v bedo. Njenega desetletnega trpljenja in njene zgodnje smrti je bil kriv ta človek, ki je tudi otroka naredil za brezdomca in brezpravnega. Deček bo nekoč maščeval svojo ubogo, nesrečno mater.

Razen naloge, da jo maščuje, mu ni mogla zapustiti ničesar, poleg majhnega zavojčka za spomin. Ta spomin pa je bil dragocen in zelo važen. Moj mož naj bi skrbel, da pride nedotaknjen v otrokove roke. S to prošnjo je izročila mojemu možu zavojček, zavil v platno. Povedala mu je še naslov nekega sorodnika v Parizu. Tja naj bi odvedel Ahila. Ker sva se nameravala vrniti v domovino preko Pariza, ji je soproj obljubil, da bo dečka sam odvedel tja, kar je žensko zelo pomirilo.

Kmalu se ji je začelo blesti in tedaj je z divjim besom izgovarjala neko ime. Jasnó je bilo, da je šlo za njeneželo zapeljivca. Imena pa nisva mogla razumeti. Morda je bilo ime njenega sina, ker kolikor se še medlo spominjam, se je prav tako začelo z »A«. Skrb za zapuščena otroka jo je pred smrtjo najbolj mučila.

Pomirila sva jo s tem, da sva ji obljubila, da ne bova nikdar popolnoma zapustila malega Ahila in da se bova zanimala za njegovo nadaljnjo usodo. Pogledala naju je hvaležno in skoraj blagoslovljajoče.

Obisk pri slepih v ljubljanski Gluhonemnici

Da bi spoznal njihovo življenje v teh hudih časih, sem jih v soboto obiskal v njihovem novem domu v ljubljanski Gluhonemnici, kajti njihov pravi dom v Kočevju je bil v preteklem letu uničen.

Kar tri pisave

vega človeka.

■ Osnovna šola uči slepe tudi geometriji, pri kateri se otroci udeležijo spoznavajo vse geometrijske like, kako je navada tudi v šolah za zdrave. To bi se na prvi mah komu zdelo čudno, tisti pa, ki ima veliko opravka s slepci, bo to razumel. Tudi slepci uporabljajo v življenju neverjetno velikokrat tako v pojmovni rabi kakor tudi v praktični pri delu pojem raznih geometrijskih likov. To pride na primer neizbežno v uporabo pri pletenju košev, obrti, ki je za slepe najbolj primerna.

Spretni obrtniki

Fantje, ki se že uče te obrti, so pokazali, koliko so v njej že napredovali. V enem dnevu ali nekaj čez napravijo koš za papir. Pri pletenju uporabljajo lesen model, izkušeni pa delajo koše in stole najrazličnejših vrst že brez vseh pripomočkov. Ti stoli in koši pa so narejeni s tako natančnostjo, da bi izdelke nevedni kupec nikdar ne pripisoval slepemu. Ko človek nekaj četrte ure preživi med slepci, prav za prav sploh več ne čuti, da občuje z rojaki, ki jim ni dan dar vida. Pogovor se plete prav tako stvarno, slepi delajo svojo obrt in pišejo ter bero prav tako brezhibno, kakor bi jih nikdar ne doletela nesreča izgube oči.

Tako se tudi tisti, ki jih doleti nesreča oslepelosti, z vso vnemo pripravljajo za življenje in po končanem učenju nastopijo delo zase in za svoje družine. Neki slepi gospod mi je v teh dneh pripovedoval, kakšna je bila njegova življenska pot. V mladosti je oslepel. Zato je odšel v šolo za slepe v Kočevje. Tam se je naučil pisave in branja za slepe, napravil ljudsko šolo in se izučil v pleharski obrti. V nekaj letih se je toliko že spoznal na prostor, čeprav ga ni videl, da si je mogel ustvariti družino in si postaviti na deželi majhno trgovino. Trgovina je lepo uspevala, vendar je dežela za slepečo trgovino nevhvaležen kraj. Zato se je preselil v okolico Ljubljane in si postavil novo

za vse tisto, pri čemer ne odločuje le oko in v to skupino spadajo vse glavne resnice naše vere. Pogled njihovih duš je sicer odmaknjen od pogleda na malenkosti vsakdanjega sveta, toliko bolj pa se jim v spomin vtisne vse, kar je važno za blaginjo življenja. Zato je s slepim tako prijetno govoriti, kajti njegove besede izražajo bogastvo duše, ki je veliko in resno premišljevala.

Povedati pa moramo, da so tudi v življenju slepih lepi in mračni dnevi, dnevi sreče in nesreče. Hudo je, če prime slepca domotožje po izgubljenem vidu in hrepenenje po sreči, ki, tako se zdi slepemu, ovija vse one, ki morajo s svojimi očmi opazovati zanimi-

**Med slepimi šolarji
tudi odrasli - domobranci**

Gotovo bi si vsak obiskovalec na poti k tem slepim mislil, da bo v Domu slepih našel mir in resnost, ki se vata navadno z obrazov tistih starejših, ki so jih v življenju srečale že mnoge težke izkušnje. Tako sem si mislil, ko sem odpiral glavni vhod Gluhonemnice, a že na prvem stopnišču me je doletelo presenečenje in mi v trenutku ogrela srce. Saj v tem domu, kjer stanujejo le slepi in gluhoonci, teče življenje morda še bolj veselo, kakor v marsikateri hiši, katere prebivalci ne poznajo ne boleznin ne težav! Po hodnikih je veselo odmevala prijetna melodija poskočne vaje iz Bayerjevega zvezka za klavir. Tako sta se mi ob prvem koraku v dom slepih vtisnila v spomin dva vtisa, ki sta mi tudi potem, ko sem zapuščal gostoljubno družino slepih učencev, ostala pred očmi.

Gostoljubna ponudba upraviteljice gđe. Mire Dobovskove in prve učiteljice šole za slepe gđe. Francie Vrhunčeve, ki sta se ponudili, da bralenci odkrijeta vse skrivnosti in vso srečo slepih gostov v Gluhonemnici, sta bili prvo naznanilo prsišnega sprejema, s katerim so slepi otroci hoteli pokazati hvaležnost vsem tistim, ki v teh težkih časih življenjskega boja za lastni obstoj in za zmago pravice skrbje tudi za slepe rojake. Zato so slepi otroci iz dna duše radi pokazali vse težave, ki teže njihova srca, pa tudi vso srečo, ki sije iz njihovih duš, čeprav jim je zaprto okno v svet — njihove oči. Bilo je v soboto popoldne, otroci so bili vsi zatopljeni v delo, ki ga je narekoval dnevni urnik. Ta dan so celo popoldne posvetili

V gorki sobi so bili zbrani vsi — po številu kakih 25 učencev. V večini šteje njihovo življenje še malo let, le nekaj jih je med njimi, ki so že odrasli. Ti so v večini izgubili vid šele pred kratkim. Med njimi so tudi trije domobranci, ki so za zmago resnice žrtvovali svoje zdrave oči. Vsi ti so radi kazali svoja ročna dela, pa tudi igrače, s katerimi so si krajšali čas. Okrog velike mize je bilo zbranih no kaj dečkov in deklic, ki so se takoj po pozdravu zopet potopili v svoje delo. Deklice so pletle, fantje pa so pravljali volno v klopke. Prsti so jim, čeprav jih niso nadzorovale oči, gladko tekli, vsakemu je delo lepo napredovalo proti zaželenemu cilju. Ob oknu je za mizn sedela deklica in prebirala knjigo. Knjigo je bralala. A brale niso njene oči, to službo so opravljali občutljivi prsti. Kljub tej razliki pa se je dekličina duša napajala z užitek in resnico, morda še bolj, kakor če bi brala z zdravimi očmi povest, napisano v navadnih črkah. Prav tako je bil v branje zaptoljen odrasel fant, ki mu je bomba požrla oči. Njegov obraz je žarel od veselja nad prijetnim berilom, ki so mu ga posredovale včasih trdega dela navajene roke. Otroci so bili gosti, ljubni, zbrali so se v krog in beseda je pripovedovala različne zgodbe o veselem življenju v Domu slepih, ki ga sedaj ni več, o življenju na soncu, o vročih poletnih dnevih, ki so jih otroci prebili na bregu in v prijetno hladni Rinži. Otroci pa so se spominjali tudi težkih dni, ki so jih doživeli v Kočevju. Doživeli in spoznali so že mnogo strahot — tudi divjanje komunistične revolucije —, čeprav jih niso videli. Morda pa je bilo doživeti prav zaradi tega toliko bolj strahotno! Ko je bilo Kočevje osvobojeno komunističnih tolp, so tudi slepi otroci imeli iste skrbni in težave, kakor ostali meščani. Tudi oni so z velikim zanimanjem čakali nove domobranske kolone, ki jim bo povedala, kaj je novega po naši zemlji in ostalem svetu. Posebno močno se jim je vtisnila v spomin tista kolona, ko je učiteljica gdč. Vrhunčeva peljala v Ljubljano bolno Urško, slepo deklico. Tiste noči dokler otroci niso zvedeli, da sta dragi srečno prispeli v Ljubljano, v domu ni mogel nihče lahko spati. Domujske skrbni so za bolno Urško in dobro učiteljico imeli slepi otroci, se kaže pa najbolj v tem, da so za to sestavili poseben kuplet, ki je pel o koloni in bolni Urški.

Glasba je zanje najlepše razvedrilo

Ob prijetnem spominu na kuplet
so otrokom med pogovorom obrazci še
bolj zažareli in kar sama od sebe je
prisla želja, da bi to pesmico sedaj
zopet zapeli. Fantek je prinesel klavir-
sko harmoniko, dečki in deklice so
se razdelili v sopran in alt, za uvod
je zadonela harmonika in nato se je
dvignila otroška pesem. Potem so ho-
teli pokazati tudi vse drugo, kar zna-
jo. H klavirju je stopil Matevžek, ki
mu je bomba vzela vidi, in pokazal,
koliko se je doslej naučil. Zaigral je
lepo otroško poskočnico. Za njim je
sedla h klavirju njegova učiteljica in,
čeprav slepa, zaigrala delo iz moder-
ne glasbe. Komur slepci sami ne raz-
ložijo, kako to zmorejo, si tega go-
tovo ne zna razlagati. Slepemu pa
igranje klavirja prav za prav ne dela
skoraj nič večjih težav, kakor če bi
bil zdrav. Tudi slepci imajo za klavir
note. Na njih je napisan takt in za-
znamovana vsaka nota do šestnajst-
stinke. Sicer se slepec nekoliko po-
časneje nauči, kadar pa učenje do-
konča, mu prsti iščejo tipke brez-
hibno.

Tudi oni se pripravljajo na delo v življenju

Tudi oni si grade v mislih svojo bodočnost, tudi oni si hočejo zgraditi stvarno pot v življenje. Pri svojih nartih pa niso preveč zahtevni, saj gredo po zgledu mnogih prednikov z isto usodo, ki so v življenju dosegli svoj cilj in si ustanovili celo svojo družino in ji z naporu svojih rok pripravili tudi zadovoljivo premoženje.

Kako se ti otroci uče za življenje? Za to jim vse poskrbi njihov dom, šola za slepe. V tej šoli so sedaj nastavljene tri učiteljice, katehet in upraviteljica. Ti vodijo osnovno šolo,

uče otroke ročnega dela, izobražujejo dekleta v gospodinjstvu, fante pa pripravljajo na najbolj pripraven poklic za slepe — pletarstvo.

Osnovna šola za slepe nauči slepega otroka prav vsega, česar nauči otrok osnovna šola zdravega. Eno glavnih nalog pri pouku slepih je, da se nikjer ne sklicujejo, češ da predmeta ne vidijo. Tudi slepci predmet vidijo. Vidijo ga sicer ne z očmi, a ker ga natančno opisejo in otipljejo z rokami, vedo natančno, kakšen je, in zato ga vidijo. Slepi otroci se uče pisanja lu-

»Čutimo krivičnost zmote in molimo, da bi zmagała resnica«

Bridkosti težkih časov, ki jih je pri nas povzročila komunistična revolucija, so s svojimi valovi prodrle tudi d slepim. Morda bi kdo mislil, da slepe ne bole težave in nesreča slovenskega naroda. A slepčeva duša je polna sočutja z brati, ki trpe ob groznem boju zoper komunistično zmoto. Tudi ti najmlajši, ki stanujejo v domu slepih nasproti ljubljanske bolnišnice, so kljub majhnemu številu svojih let doživeli zaradi komunistične hudobije že veliko in pretrpeli v teku revolucije že več kakor marsikdo od zdravih. Ti oslepli malčki so doživeli dneve, ko so v Kočevju gospodovali komunistični tolovaji. Doživeli so znane boje za Kočevje, pred nekaj meseci pa je bila njihova hiša uničena, tako da je danes vsa Šola slepih tudi ena izmed begunk z Dolenjskega

Slepi otroci dobro vedo, kaj je komunizem. Komunista, na srečo, niso videli, a slišali so njihove grožnje in doživljali posledice komunističnega divjanja. Iz pripovedovanja so zvedeli za vse komunistične zločine, zato komunizem poznajo, poznajo pa tudi vso žalost mnogih nesrečnih mož in fantov, ki jih je komunizem prisilil da bi se, čeprav verni sinovi pobožnih slovenskih mater, proti svoji volji borili za brezbožne cilje. Slepi otroci tudi vedo, kakor je v pogovoru tako lepo povedal eden od njih, kako težka je za poštenega fanta tolovajska puška.

Žrtvovali so domovini vid svojih oči

V tej šoli za slepe sem se razgovarjal tudi s tremi domobranci, ki so se v boju proti komunističnim tolpanom žrtvovali, da bi narod imel lepo bodočnost. Prijeten je bil razgovor s temi junaškimi fanti in zanimalo me je, koliko pogrešajo in žalujejo za svojim zdravjem, ki so ga darovali narodu. Na njihovih obrazih ni bilo sence, senco pravi tako niso metalne na svoje prejšnje in tudi ne na prihodnje življenje. Fantje vedo, za kaj so se žrtvovali. Vedo, da so izvršili svojo nalogo, vedo, da jim bo zate tudi dobro v bodočem življenju, čeprav jih bo do smrti spremljala tema. Vedo tudi dobro, da jih naša narodna skupnost nikdar ne bo pozabila. S svojimi pogovori pa sem jih prav za pravi zmotil. Zmotil sem jih prav pri odvisanju zavojev, ki so jih jim poslali tovariši iz udarnega bataljona. Besede je nanesla na tovariše iz bojne skupnine. Iz besed slepih domobrancev se je kazala hvala tovarišem, ki s krbo

trgovinco. S pridnim delom si je pridobil toliko imetja, da ga bodo uživali tudi njegovi otroci. Življenje slepega se prav za prav le toliko razlikuje od življenja zdravega, da slepi ne vidi in ne more opravičati službo, kjer je potreben vid, sreča in veselje pa prav tako sevata z obraza slepega kakor z obraza poštenjaka, ki je zdrav.

Bogastvo njihovih duš

Motil bi se, kdor bi sklepal, da slepčevno dušo žge suša po znanju resnice. Res da naši slepi rojaki ne morejo spoznavati sveta z očmi. Zato pa so njihove duše toliko bolj dovzetne

za ranjence tudi sedaj, ko jih nikdar
več ne bo nazaj v prvo bojno črto.
To je resnično tovarištvo borcev za
resnico.

Njihovi načrti za naprej? Eden, ki je že končal učiteljske, bo ostal učiteljski. Posvetil se bo le sebi enakim – slepim otrokom. Kako odlična in plemenita služba! Ostala dva? Zopet bosta začela hoditi v šolo, da se naučita novega pisanja in novega načina branja, nato bosta hitela naprej v obrtno šolo, da si bosta zagotovila samostojno življenje in na koncu morda celo družinsko ognjišče. Kako vedri načrti za bodočnost!

Da bo življenje slepih srečno

Ta namen ima ustanova, katero življenje smo si na kratko ogledali. Sreča je v njej doma, čeprav med njene prebivalce tako rekoč nikdar ne zasije svetloba sonca. Zato pa je toliko večja sreča zaradi varnega za

Pri učenju prirodopisa

točišča, zaradi poštenih in ljubežljivih voditeljev in dobrega tovarištva. Na 30 let deluje že ta zavod, ki nosi na slovo Sola za slepe. Pred prvo svetovno vojno pri nas ni bilo nobenega takšnega zavoda. Prva skupina slepih se je na naših tleh zbrala šele po vojni l. 1918, ko je gdč. Vrhunčev pripeljala iz Graza v Ljubljano 2 slovenskih vojakov, ki so oslepeli v vojni. Prvo stanovanje so imeli

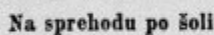
vojašnici, nato pa v sedANJI ženski bolnišnici. L. 1921 pa so poslopje za pustili in se preselili v Kočevje, kjer so kasneje postavili šolo za slepe. Od tega leta je bil dom v Kočevju posvečen le vzgojnemu delu. To delo je požrtvovalnim učiteljem zmotila še le vojna in nazadnje letalsko bombardiranje, ki je zgradbo porušilo. Sedaj so se vsi gojenci preselili v Ljubljano, kjer jim je Gluhonemnica uslužno odstopila nekaj sob.

Ne pozabimo jih!

Poleg šole za slepe pa sta v Ljubljani še dve društvi, namenjeni slepcem. Društvo slepih je bilo ustanovljeno že leta 1920. V mirnem času je imelo okrog 160 članov. V tem društvu je mogel biti včlanjen le tisti, kdor je popolnoma ali pa delno oslepel. Sedaj pa je v Ljubljani in njenih okolici še ostalo okrog 50 članov. Društvo ima namen povzdigovati duševno in telesno blaginjo slepih, povečevati zmožnost svojih članov za službe in zbirati sredstva za revnejše člane. To društvo je napravilo že veliko dobrega. Vsakemu slepcu, ki je po šoli v Kočevju začel samostojno življenje, je dalo večjo vsoto, da je mogel začeti z obrtjo. Na ta način je društvo postavilo mnogim slepцем temelj za srečno blaginjo. Ko so nastali pilni vojni časi, je društvo moralo svojo delokrog nekoliko zmanjšati, vendar je v prejšnjem letu izdalo svojim članom okrog 97.500 lir podpor. Da je moglo dati tolikšen opodporo, je črpal denar iz številnih darov blagih meščanov, pa tudi iz dohodkov, ki jih je prinesla hiša v Jaršah, ki je last društva.

Tretje v Ljubljani delujoče društvo pa je Dom slepih, ki ima zgradbo Stari Loki in posestvo v Okroglem, podpira pa tudi slepe, ki so v Domu bolniških sester v Smartnem ob Savi in po nekaterih drugih zavodih. Ta društva opravljajo v imenu naroda poslanstvo, da s podporami lajšajo življenje slepih.

Da bi bilo življenje slepih čim bolj srečno, so ta društva v vsem tekoč svojega obstoja zbrala že sto tisoč denarja. Da bi olajšali življenje slepih v hudih vojnih časih, zbirajo podpore tudi danes. Da bo življenje slepih srečno, pa moramo skrbeti tudi mi zdravi, da tudi v teh hudih časih kljub lastni stiski žrtvuemo podporo da na ta način slepih rojakom z hudo požrtvovalnosti in ljubezni nadejamo mestimo svetlobo sonca, ki je tem rojakom neznana.

Sončece, božaj nas, saj te čutimo, čeprav te ne vidimo